รายงานการประชุม

คณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๗

เมื่อวันศุกร์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมกรมราชทัณฑ์ ชั้น ๒ อาคารกรมราชทัณฑ์

ผู้มาประชุม

๑.	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง	ประธานกรรมการ
๒.	ปลัดกระทรวงยุติธรรม นางพงษ์สวาท นีละโยธิน	รองประธานกรรมการ
๓.	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นางสาวชวนชม จันทะวงษ์ (ผู้แทน) ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๔.	ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายสมชัย เลิศประสิทธิพันธ์ (ผู้แทน) รองอธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๕.	ปลัดกระทรวงแรงงาน เรือเอก สาโรจน์ คมคาย (ผู้แทน) ที่ปรึกษากฎหมาย	กรรมการ
๖.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นายโกวิท คูพะเนียด (ผู้แทน) ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายการศึกษา	กรรมการ
๗.	ปลัดกระทรวงสาธารณสุข นายสุรโชค ต่างวิวัฒน์ (ผู้แทน) รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๘.	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจตรี อุกฤษฏ์ ศรีเสือขาม (ผู้แทน) รองผู้บัญชาการ สำนักงานกฎหมายและคดี	กรรมการ

/๙. เลขาธิการ...

๙. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม กรรมการ
นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์ (ผู้แทน)
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ประจำสำนักประธานศาลฎีกา

๑๐. อัยการสูงสุด กรรมการ
นายสุรจิต พัฒนสาร (ผู้แทน)
รองอัยการสูงสุด

๑๑. เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการ
นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ (ผู้แทน)
รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๒. นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๓. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๔. นายนัทธี จิตสว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๕. นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๖. อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กรรมการและเลขานุการ
นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์

ผู้ไม่มาประชุม (ติดภารกิจ)

๑. นายเผ่าทอง ทองเจือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. นายแสงชัย ธีรกุลวาณิช กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายณรงค์ จุ้ยเส่ย รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ

๒. นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ

๓. นายปราโมทย์ ทองศรี ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา

๔. นายสมภพ สังคุตแก้ว หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม

๕. นางกนกวรรณ จิ๋วเชื้อพันธุ์ ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา

๖. นางสาวขวัญหทัย ศรีนาค ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง

๗. นางสาววรดา วสันต์นันทสิริ ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์

๘. นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล

๙. นางสาววริศรา ศิริสุทธิเดชา รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย

๑๐. นางสาวปฐมาวดี ปัทมโรจน์ รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

๑๑. นายวรชัย บุตรดาบุตร รักษาราชการแทน เลขานุการกรม

๑๒. นางสาวประณต สมิตัย รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

๑๓. นายกริชทอง อ้นจันทร์ ผู้แทน ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ

/๑๔. นางสาว...

๑๔. นางสาววริศรา กุญชร ณ อยุธยา	ผู้แทน ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
๑๕. นางสาวมณฑกาญจน์ สุภีสุทธิ์	ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
๑๖. นายนราวิชญ์ ทัศนศร	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
๑๗. นางสาวมาริสา วิริยะรัมภ์	รองหัวหน้ากลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์
๑๘. นายจีรศักดิ์ วรสุนทโรสถ	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ กระทรวงสาธารณสุข
๑๙. นายพงษ์อภินันทน์ จันกลิ่น	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมงานจำแนกลักษณะและงานทะเบียนผู้ต้องขัง
๒๐. นายเอกอิศร์ ทองเนื้อดี	ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง
๒๑. นางชมพูนุท ภักดีบุตร	ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและประเมินผล
๒๒. นายพลศักดิ์ บุญเกิด	ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผนงานงบประมาณ
๒๓. นางสาวณธารา ฐิติธราดล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์
๒๔. นายนิทัศน์ แสงวัฒนะ	ผู้อำนวยการกองนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒๕. นางสาวสุดาพร สกุลดี	นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒๖. นายวิทิต ชมภู	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒๗. นางสาวสุจิตรา เพียรพานิช	หัวหน้ากลุ่มงานประสานและสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๒๘. นางกฤติกา เฉิดโฉม	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๒๙. นางสาวมณีรัตน์ พฤฒิวนาสัณฑ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๓๐. นายมานิต คล้ายคลึง	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
๓๑. นางสาวจิระพันธ์ ศุภฤกษ์	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๓๒. นายอนุวัฒน์ โพธิ์ขาว	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๓๓. นายธนนท์ คงแก้ว	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
๓๔. นายยอดชาย สมบุญโต	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๓๕. นางสาวพัฐสุดา ชูติกุลัง	นักทัณฑวิทยาชำนาญการ
๓๖. นางสาวรัตน์นฤมล ทรัพย์ประมูล	เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
๓๗. นางสาวจิราพร แสงทอง	เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
๓๘. นายปฤษดา เหล่าวาณิชย์	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
๓๙. นายวรรษนนท์ บรรณมาศ	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานกิจการยุติธรรม
๔๐. นายกฤษดา ชีช่วง	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานศาลยุติธรรม
๔๑. นายศิริศักดิ์ หงษ์สิริ	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๔๒. นางสาวแพรไพลิน โคตรพรม	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๔๓. นายรัชพล ธนะเกียรติวารี	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
๔๔. นางสาวสิรีธร โพธิ์ทอง	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ

/๔๕. นาย...

๔๕. นายณัฐวัฒน์ นิลกลัด	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๔๖. นายสนธยา ว่องไว	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๔๗. นายสิทธิพร ณ เชียงใหม่	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
๔๘. นายกฤษฎา จึงตระกูล	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
๔๙. นายปัญจพล เตชะงามวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๕๐. นางสาวเบญจภรณ์ ปิงยศ	นักวิชาการคอมพิวเตอร์
๕๑. นายอภิศักดิ์ ชุดขุนทด	นักวิชาการคอมพิวเตอร์

<u>เริ่มประชุม</u> **เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา**

<u>ระเบียบวาระที่ ๑</u> **เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ**

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ภายหลังจากการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมเรือนจำหลายแห่ง มีประเด็นห่วงใยประการหนึ่ง คือ เรือนจำมีสภาพค่อนข้างแออัด ถ้าหากดูจากสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ มีจำนวนประมาณ ๒๒๐,๐๐๐ คน ปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ คน โดยขอยกตัวอย่างเรือนจำที่เล็กที่สุด เช่น เรือนจำอำเภอเบตง มีพื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งาน เวลาผู้ต้องขังเข้าเรือนนอนจะเบียดกันมาก ซึ่งในวันที่ได้เข้าตรวจเยี่ยมเรือนจำได้เข้าไปพร้อมกับทางทหารด้วย ยังเกิดความรู้สึกสะท้อนใจว่าการคุมขังผู้ต้องขังควรคุมขังเพื่อจำกัดเฉพาะเสรีภาพ ไม่ใช่การคุมขังเพื่อการทรมาน อีกทั้งรัฐบาลได้มีนโยบายปราบปรามยาเสพติด ซึ่งคาดว่าจะทำให้กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นอีกประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน ส่งผลให้กรมราชทัณฑ์อาจจะต้องควบคุมดูแลผู้ต้องขังถึง ๓๐๐,๐๐๐ คน จึงขอฝากข้อห่วงใยถึงกรมราชทัณฑ์ในการบริหารความจุและความแออัดของเรือนจำด้วย

นอกจากนี้ ตามที่ได้ระบุเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้อำนาจคณะกรรมการราชทัณฑ์ในการบริหารงานราชทัณฑ์ จึงอยากให้มีการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เดือนละครั้งหรือสองเดือนครั้ง เพื่อให้เจตนารมณ์ของกฎหมายเกิดประสิทธิภาพจริง และในการประชุมแต่ละครั้งไม่อยากให้กำหนดวาระการประชุมเยอะจนเกินไป เนื่องจากอยากรับฟังประสบการณ์ ทัศนะของคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน เพื่อยกระดับการปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในการแยกปฏิบัติระหว่างผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับนักโทษเด็ดขาด เช่น เรือนจำพิเศษมีนบุรีที่เป็นเรือนจำต้นแบบในการดำเนินการเรื่องนี้ ซึ่งคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดการจะเข้าไปศึกษาดูงานเรือนจำ จึงขอฝากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้จัดการให้ได้เห็นสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นว่า กรมราชทัณฑ์มีข้อจำกัดในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง รวมทั้ง ขอให้รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฝ่ายบริหาร (นายสิทธิ สุธีวงศ์) ที่เป็นผู้แทนกรมราชทัณฑ์ในการเข้าหารือกับอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีนบุรีเรื่องแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี เนื่องจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีนบุรีได้แจ้งว่า

/สำหรับ...

สำหรับผู้ต้องหาที่ไม่ได้ประกันตัวจะใส่ชุดผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีสีน้ำตาลอ่อน (สีลูกวัว) และอาจถูกใส่เครื่องพันธนาการมาด้วย เปรียบเทียบกับผู้ต้องหาที่ได้รับการประกันตัวกลับได้ใส่ชุดสูท ซึ่งบางกรณีอาจมีกำหนดโทษสูงกว่าเสียอีก ศาลจึงได้เห็นความแตกต่างในเรื่องนี้ หากมีการดำเนินการเช่นนี้ในต่างประเทศถ้าลูกขุนเห็นก็ต้องมองว่าผู้ต้องหาคนนี้ติดคุกแน่นอน ฉะนั้น ในกรณีนี้จะทำอย่างไรได้บ้าง กรมราชทัณฑ์จึงได้ไปหารือว่าเมื่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเข้ารับฟังการพิจารณาคดีในศาล สามารถสวมเครื่องแต่งกายตามปกติธรรมดาได้หรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นอีกประเด็นที่จะสามารถยกระดับดัชนีนิติธรรมได้ เนื่องจากค่าคะแนนดัชนีนิติธรรมที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ๐.๒๕ คะแนน

ประการถัดมา คือ กรมราชทัณฑ์โชคดีที่มีโครงการที่ขับเคลื่อนและยกระดับการดำเนินการทางด้านสาธารณสุข คือ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เช่น การตรวจสุขภาพฟันซึ่งอาจจะได้รับบริการดีกว่านอกเรือนจำ แต่การที่ผู้ต้องขังถูกคุมขังในเรือนจำ ๒๔ ชั่วโมง ถือว่าเป็นเวลาที่สูญหาย เหมือนคำกล่าวที่ว่าเรือนจำเป็นดินแดนต้องคำสาป ดังนั้น จะทำอย่างไรถึงจะเปลี่ยนศักยภาพของผู้ต้องขังได้

นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด ปัจจุบันพบว่าผู้ติดยาเสพติดไม่สมัครใจเข้าบำบัดยาเสพติดแต่เลือกที่จะถูกจับกุม ทางศาลจึงสั่งให้คุมประพฤติ แต่ไม่ได้สั่งให้บังคับบำบัด จึงทำให้มีผู้ติดยาเสพติดจำนวนประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ที่อยู่ในสังคมภายนอก ส่งผลให้เกิดเป็นช่องว่างของกฎหมาย เพราะศาลให้ความเห็นว่า การบำบัดรักษาเป็นเรื่องของการสมัครใจ ยกตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดนนทบุรี มีผู้ติดยาเสพติดประมาณ ๒,๐๐๐ คน โดยศาลสั่งไปบำบัดรักษาเพียง ๒ คนเท่านั้น และเป็นการสั่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ไม่ใช่การสั่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงกลายเป็นว่าผู้ติดยาเสพติดกลับไปเป็นภาระของหมู่บ้านหรือชุมชน คนในหมู่บ้านหรือชุมชนรู้สึกว่าทำไมผู้ติดยาเสพติดถูกจับแล้วปล่อย ไม่ได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำ ซึ่งหากไม่ถูกคุมประพฤติยังถือว่าไม่เป็นไร แต่ขอให้ถูกนำตัวไปบำบัดรักษา แต่กลายเป็นว่าหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขก็ไม่สามารถพาผู้ติดยาเสพติดไปเข้ารับการบำบัดรักษาได้ ทางด้านของกรมคุมประพฤติก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพฤติ อย่างไรก็ดี จากการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รองนายกรัฐมนตรี (นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค) ได้รับปากว่าจะแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดูแลแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ด้วยแล้ว จึงอยากเรียนให้ที่ประชุมทราบในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้

มติที่ประชุม รับทราบ

<u>ระเบียบวาระที่ ๒</u> **เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗**

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้พิจารณาตรวจสอบ และแจ้งฝ่ายเลขานุการทราบหากประสงค์แก้ไข ซึ่งปรากฏว่าไม่มีกรรมการแจ้งความประสงค์ขอแก้ไขแต่อย่างใด แต่หากประสงค์แก้ไขเนื้อหาในประเด็นใด ขอให้แจ้งฝ่ายเลขานุการทราบภายในหนึ่งสัปดาห์

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า รายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ มีจำนวน ๓๒ หน้า ในเบื้องต้นฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ให้พิจารณาตรวจสอบล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าไม่มีกรรมการแจ้งความประสงค์ขอแก้ไขแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากกรรมการประสงค์ขอแก้ไขสามารถแจ้งฝ่ายเลขานุการทราบภายในหนึ่งสัปดาห์ โดยขอสงวนให้เป็นการแก้ไขเฉพาะถ้อยคำ

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ และขยายเวลาการแจ้งแก้ไขรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ ออกไปอีก ๗ วัน

<u>ระเบียบวาระที่ ๓</u> **เรื่องเพื่อทราบ**

๓.๑ การยกระดับดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index)

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากองค์กร World Justice Project (WJP) ได้ประเมินค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดัชนีย่อยที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ดัชนีย่อยที่ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมอาชญากร มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น ๓ ด้านประกอบด้วย ๑) เรือนจำมีความปลอดภัย ๒) การเคารพสิทธิของผู้ต้องขัง และ ๓) ประสิทธิภาพของการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมราชทัณฑ์ได้รับคะแนน ๐.๒๗ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้รับคะแนน ๐.๒๕ ซึ่งมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ ทั้งนี้ตามมติคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ กรมราชทัณฑ์ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อยกระดับค่าคะแนนดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) เพื่อทำงานร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์

ฝ่ายเลขานุการ รายงานเพิ่มเติมว่า กรมราชทัณฑ์มีกำหนดจัดประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อยกระดับค่าคะแนนดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ภายในสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๖๗

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ นำเรียนให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า วาระนี้เป็นเรื่องที่ได้มีการหารือไปแล้วเกี่ยวกับผลของตัวชี้วัดดัชนีหลักนิติธรรมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการประชุมคราวก่อนหน้า และจากการที่กระทรวงยุติธรรมได้เข้าชี้แจงงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ต่อสมาชิกวุฒิสภา ปรากฏว่าตัวชี้วัดของดัชนีหลักนิติธรรมเป็นที่สนใจของสมาชิกวุฒิสภาค่อนข้างมาก มีการสอบถามว่าจะยกระดับและปรับปรุงแก้ไขให้ค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดีขึ้นได้อย่างไร แสดงให้เห็นถึงความสนใจในประเด็นนี้ของทางฝั่งนิติบัญญัติมากพอสมควร ทั้งนี้ กระทรวงยุติธรรมได้ตอบคำถามของสมาชิกวุฒิสภา โดยสรุปว่าดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในการสะท้อนมุมมองในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ จะได้รับการประเมินค่าคะแนนไม่ดีนัก

/แต่ก็เป็น...

แต่ก็เป็นสิ่งที่สามารถยึดโยงในเรื่องของหลักเกณฑ์ได้ เพราะคำว่านิติธรรมในกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่มีหลักเกณฑ์ที่สามารถยึดจับหรือสัมผัสได้ เป็นสิ่งที่กล่าวถึงลักษณะของนามธรรมค่อนข้างมาก ดังนั้น เมื่อมีหลักเกณฑ์ดัชนีหลักนิติธรรมถือว่าเป็นการดีที่กระทรวงยุติธรรมจะนำหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องและต้องรับผิดชอบดูแลมาพัฒนางานต่อไป ทั้งนี้ ขอฝากให้กรมราชทัณฑ์ที่ได้มีการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อยกระดับค่าคะแนนดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ขึ้นมาแล้ว ให้หารือร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) และสำนักงานกิจการยุติธรรมด้วย เพราะทั้งสองหน่วยงานได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้นำเรื่องดัชนีหลักนิติธรรมมาพัฒนาปฏิรูปและปรับปรุง เพื่อให้สามารถดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ ผลการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมาตรฐานระหว่างประเทศ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่ต้องการผลักดันให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมาตรฐานระหว่างประเทศให้เป็นรูปธรรม จึงขอรายงานผลการดำเนินการว่า เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ กรมราชทัณฑ์ได้จัดพิธีเปิดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี ณ เรือนจำพิเศษมีนบุรี โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน เพื่อเป็นต้นแบบในการแยกการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาด โดยในวาระนี้ ขอให้ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยาซึ่งกำกับดูแลเรื่องนี้เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา (นางกนกวรรณ จิ๋วเชื้อพันธุ์) รายงานความคืบหน้าแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญให้ที่ประชุมทราบว่า ที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ได้มีการจัดพื้นที่และจัดทำแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้แยกออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาดให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

๑) ทางกายภาพ กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี (Hub) เพิ่มเติม ในคราวประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ คือ กลุ่มจังหวัดปทุมธานีและกรุงเทพมหานคร รวมเป็น ๘ กลุ่มจังหวัด ส่วนเรือนจำอื่น ๆ ได้กำหนดให้มีการแยกแดนหรือแยกพื้นที่สำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี

๒) ทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี (SOPs) โดยมีสาระสำคัญในเรื่องของการแต่งกาย การไว้ทรงผม การเยี่ยมญาติ การพิจารณาใช้เครื่องพันธนาการ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การจัดให้มีจุดบริการแยกออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาด ห้องให้คำปรึกษา ห้องสมุด สถานพยาบาล การจัดให้มีกิจกรรมที่เน้นนันทนาการ ศิลปะและวัฒนธรรม

/กิจกรรม...

กิจกรรมบำบัดต่าง ๆ และการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมายกับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ที่ผ่านมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้เป็นประธานในพิธีเปิดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี ณ เรือนจำพิเศษมีนบุรี เพื่อดำเนินการแยกการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับผู้ต้องขังเด็ดขาด และเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศได้เริ่มดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวแล้ว อีกทั้งเรือนจำพิเศษมีนบุรีได้ลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับสภาทนายความ และศาลอาญามีนบุรี เพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมายกับผู้ต้องขังเข้าใหม่ที่เป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอีกด้วย อีกทั้งเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ กรมราชทัณฑ์ได้เข้าหารือกับอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีนบุรีในการทดลองนำร่องให้ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีได้สวมเครื่องแต่งกายสีอื่นที่ไม่ใช่สีน้ำตาลอ่อน (สีลูกวัว) ในระหว่างเข้ารับการพิจารณาคดีที่ศาล ซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาได้ให้คำแนะนำว่า ให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาสวมเสื้อสีเหลืองกับกางเกงวอร์มสีดำ โดยในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗ เรือนจำพิเศษมีนบุรีได้ดำเนินการทดลองนำร่องดังกล่าวด้วยแล้ว

นอกจากนี้ ยังได้หารือถึงการใช้เครื่องพันธนาการในระหว่างเข้ารับการพิจารณาคดีที่ศาลฯ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้เสนอว่า ถ้าผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมีกำหนดโทษต่ำกว่า ๓ ปี จะได้รับการยกเว้นการใส่เครื่องพันธนาการ

๓) การศึกษาวิจัย “โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว” โดยตามที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอในคราวการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ กรมราชทัณฑ์โดยคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ของเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วแล้ว และคณะทำงานฯ ให้ความเห็นร่วมกันว่า เรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วไม่เหมาะสมสำหรับนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี เนื่องจากจะต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซมและก่อสร้างเพิ่มเติม เช่น การสร้างอาคารสูทกรรม การสร้างกำแพงรอบด้านเพื่อป้องกันการหลบหนี (ปัจจุบันไม่มีรั้ว) การสร้างอาคารสถานพยาบาล/อาคารห้องสมุด รวมถึงการซ่อมแซมอาคารทั้งส่วนของฝ้า ห้องน้ำ และระบบเสริมความมั่นคงอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณสูงและมีระยะเวลานานกว่าที่จะดำเนินการแล้วเสร็จ จึงมีข้อแนะนำให้ใช้สถานที่สำหรับตรวจพิสูจน์ที่ไม่ได้ใช้งานแล้วภายนอกเรือนจำของเรือนจำแห่งอื่นทดแทน ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างการสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมโดยเร่งด่วนต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า โดยปกติผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจะมีทนายประจำตัวอยู่แล้ว แต่การประสานสภาทนายความเพิ่มเข้ามาด้วยเพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมายถือเป็นเรื่องที่ดี

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวว่า เห็นด้วยการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมาตรฐานระหว่างประเทศ แต่ไม่แน่ใจว่ากรมราชทัณฑ์ได้มีการกำหนดช่วงระยะเวลาในการประเมินผลของแต่ละประเด็นไว้หรือไม่ โดยอาจพิจารณากำหนดระยะเวลาการประเมินผล เช่น ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน เป็นต้น แล้วนำผลมาทบทวนดูว่าแนวทางใดสำเร็จ หรือต้องปรับปรุงเพิ่มเติมอย่างใด

/อธิบดี...

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า ขอรับข้อเสนอแนะของท่านวันชัยฯ ไปดำเนินการประเมินผลในแต่ละด้าน และจะนำมาแจ้งให้ที่ประชุมทราบในคราวถัดไป

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า ในประเด็นการศึกษาวิจัย “โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว” คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้มีมติให้ความเห็นชอบว่า ให้ใช้เรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วเป็นโครงการนำร่องแล้ว หากคณะทำงานศึกษาวิจัยฯ เห็นว่าควรเปลี่ยนเป็นสถานที่อื่น เมื่อพิจารณาศึกษาเรียบร้อยแล้วให้นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการเปลี่ยนสถานที่นำร่องจากเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วเป็นสถานที่อื่น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า ขอรับข้อเสนอท่านปลัดกระทรวงยุติธรรม ไปพิจารณาดำเนินการและนำผลการศึกษาวิจัยมารายงานให้คณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาในคราวถัดไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กระทรวงยุติธรรมได้รับหนังสือจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแจ้งว่า คณะกรรมาธิการ การกฎหมายการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร มีความประสงค์เข้าไปศึกษาดูงานเรือนจำ โดยกรมราชทัณฑ์อาจจัดให้ไปศึกษาดูงานที่เรือนจำพิเศษมีนบุรีก็ได้ เนื่องจากเป็นเรือนจำขนาดเล็ก เพราะอยากให้เห็นความพยายามของกรมราชทัณฑ์ในการดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่หากมีเรือนจำแห่งอื่นที่พร้อมก็อยากให้คณะกรรมาธิการฯ เข้าไปศึกษาดูงาน ซึ่งอาจจะต้องประสานกับทางศาลอาญาประจำเขตในการดำเนินการตามแนวทางฯ และอยากให้ดำเนินการในเขตพื้นที่ที่มีเรือนจำหลายแห่ง อย่างเช่น จังหวัดสงขลาให้นำร่อง ๑ เรือนจำในจังหวัดสงขลา

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์จะเร่งดำเนินการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้มีความแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาด ในกลุ่มเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี (Hub) เพื่อรองรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีโดยเฉพาะ และนำเรียนคณะกรรมการราชทัณฑ์ต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๓ การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔ ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างดำเนินการ โดยในวาระนี้ ขอให้หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

/หัวหน้า...

หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม (นายสมภพ สังคุตแก้ว) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขังตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นประเด็นใหม่ที่มีข้อถกเถียงในสังคมมาโดยตลอด และที่ประชุมได้มีข้อแนะนำให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการออกประกาศคุณสมบัติฯ ให้ครบถ้วนทุกกรณีในคราวเดียวเพื่อมิให้เกิดเป็นประเด็นข้อถกเถียงในสังคม ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์โดยคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น อยู่ระหว่างการทบทวนหลักเกณฑ์ในการคุมขังในสถานที่อื่น จำนวน ๔ กรณี ได้แก่ ๑) กรณีการปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง ๒) กรณีการดำเนินการตามระบบการพัฒนาพฤตินิสัย ๓) กรณีการรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง และ ๔) กรณีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยจะต้องพิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ ประกอบกัน เช่น การกำหนดระยะเวลาปลอดภัยของสังคมซึ่งนานาประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น มีการกำหนดว่าจะต้องจำมาแล้วอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษ หรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ของกลุ่มผู้ต้องขังที่จะออกไปเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย หรือการไม่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) สำหรับกรณีการรักษาพยาบาล และจะมีกำหนดประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับผู้ต้องขังที่มีอาการเจ็บป่วยร้ายแรง ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของอาการเจ็บป่วยเป็นหลัก และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย รวมทั้งทบทวนประเด็นตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ เกี่ยวกับการกำหนดประเภทคดีที่จะให้และไม่ให้ออกไปคุมขังในสถานที่คุมขังอย่างละเอียดรอบคอบ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ มีกำหนดจัดประชุมในเดือนมีนาคม ๒๕๖๗ และคาดว่าจะเสนอประกาศใช้หลักเกณฑ์ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๖๗

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า ปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมได้เสนอ ร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. ... ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการศึกษาและยกร่างกฎกระทรวงฯ และตามความในมาตรา ๘๙/๒ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามความในมาตรา ๓๓ และ ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กรมราชทัณฑ์ต้องดำเนินการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขัง ซึ่งขณะนี้กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติด ๓๐,๐๐๐ คน และเป็นคดีทั่วไป ๒๐,๐๐๐ คน โดยส่วนมากเป็นคนต้องขังที่อยู่ระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี โดยส่วนมากจะถูกยกฟ้อง จึงขอให้ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมรายงานเพิ่มเติมในวาระที่ ๓.๙ เรื่องความคืบหน้าการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. .... ต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

/๓.๔ การยกร่าง...

๓.๔ การยกร่างกฎหมายลำดับรองของกรมราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมว่า ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีนโยบายขับเคลื่อนการออกกฎหมายลำดับรองของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กรมราชทัณฑ์จึงได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางและพิจารณายกร่างกฎหมายดังกล่าว จำนวน ๒ คณะ โดยในวาระนี้ ขอให้ผู้แทนผู้อำนวยการกองกฎหมาย เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

ผู้แทนผู้อำนวยการกองกฎหมาย (นางสาววริศรา กุญชร ณ อยุธยา) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์โดยกองกฎหมายได้ดำเนินการยกร่างกฎหมายลำดับรองจำนวน ๒ ฉบับ เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างนำเข้าที่ประชุมคณะทำงานฯ ในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗ เพื่อร่วมกันพิจารณาเป็นรายข้อต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ กระทรวงยุติธรรมได้รายงานว่ายังมีกฎหมายลำดับรองอยู่ ๑๐ ฉบับ ที่เข้าข่ายจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และยังไม่ได้จัดทำ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้เสนอขอขยายระยะเวลาในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง จำนวน ๒ ฉบับ ออกไปอีก ๑ ปี ตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ โดยถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะไม่ต้องเร่งรัดดำเนินการในเรื่องนี้ แต่อาจจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายซึ่งจะต้องพิจารณาตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบกันด้วย

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวให้ที่ประชุมทราบว่า มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้นบัญญัติไว้ว่า “กรมราชทัณฑ์อาจดำเนินการให้มีมาตรการบังคับโทษด้วยวิธีการอื่นนอกจากการควบคุม ขัง หรือจำคุกไว้ในเรือนจำ แต่มาตรการดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมตลอดถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ”

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) ว่าในประเทศมาเลเซียมีมาตรการอื่นเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้ หรือไม่

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ณ ปัจจุบันประเทศมาเลเซีย ใช้มาตรการคุมขังในสถานที่อื่น เริ่มสำหรับผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ เด็กติดมารดา และผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยได้หารือประเด็นดังกล่าวกับกรมราชทัณฑ์ประเทศมาเลเซีย และอธิบดีกรมราชทัณฑ์ประเทศมาเลเซียจะดำเนินการแปลระเบียบที่เกี่ยวข้องและส่งให้กรมราชทัณฑ์ในภายหลัง โดยคาดว่าจะนำมาให้ในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๗ ที่จะมีกำหนดการเดินทางมาประเทศไทย

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า อยากให้เร่งดำเนินการได้หรือไม่ เนื่องจากสัปดาห์หน้าจะมีกำหนดการเดินทางไปดูงานที่กรมราชทัณฑ์ประเทศอังกฤษ และขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) รวบรวมข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ว่ามีมาตรการอย่างไร

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการเดินทางไปในหลายจังหวัดและได้พบกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และได้ทราบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีงบประมาณจำนวนมาก เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี มีรายได้รวมจากการจัดเก็บภาษีประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านบาท ต่อปี ซึ่งอยากให้กรมราชทัณฑ์ได้ลองศึกษาดูว่า หากจะมีมาตรการในการคุมขังสถานที่อื่น จะทำอย่างไรให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และอยากให้ลองศึกษาดูว่ากฎหมายรองมีความจำเป็นหรือไม่ เนื่องจากโดยศักยภาพและงบประมาณของกรมราชทัณฑ์ ณ ปัจจุบัน สามารถก่อสร้างเรือนจำได้เพียง ปีละ ๑ แห่ง เท่านั้น อีกทั้งสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำแม้ว่าจะมีการดูแลอำนวยความสะดวกอย่างดีแล้วในหลายด้าน เช่น ด้านสุขภาพ แต่ยังถือว่าควรจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มากกว่านี้

สำหรับในขณะนี้ กรมราชทัณฑ์มีกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องที่จะออกเป็นกฎกระทรวง จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) กฎหมายลำดับรองตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ ๒) กฎหมายลำดับรองตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗ ใช่หรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานเพิ่มเติมว่า คณะทำงานชุดแรก คือ คณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางและพิจารณายกร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการจำแนกประเภท หรือ ชั้นของเรือนจำ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเพศของผู้ต้องขัง สถานะของผู้ต้องขัง ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ความมั่นคงของเรือนจำ ลักษณะเฉพาะของเรือนจำ ที่เป็นเกณฑ์ในการจำแนก และมีการกำหนดรายละเอียดเพื่อเสนอรัฐมนตรีเพื่อประกาศใช้ต่อไป ทั้งนี้ จะต้องเสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนด้วย

คณะทำงานชุดที่สอง คือ คณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางและพิจารณายกร่างกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗ เกี่ยวกับการโอนตัวนักโทษระหว่างประเทศ โดยประเด็นที่ทำให้ต้องมีการดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองเนื่องมาจากในกระบวนการโอนตัวนักโทษระหว่างประเทศนั้น จะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโอนตัว แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการออกฎกระทรวงเพื่อรองรับ ดังนั้น การดำเนินการที่ผ่านมาประเทศที่จะรับโอน หรือ ญาติของนักโทษ จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่าย จึงจะต้องมีการดำเนินการออกกฎกระทรวงฉบับนี้ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานให้ชัดเจน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า ประกาศกระทรวงและกฎกระทรวงได้มีการยกร่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว หรือไม่ อย่างใด

/อธิบดี...

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
กล่าวตอบว่า กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดทำร่างประกาศกระทรวงและกฎกระทรวงเรียบร้อยแล้ว และมีกำหนดนำเสนอร่างทั้งสองฉบับให้คณะทำงานฯ เพื่อพิจารณาในรายละเอียดภายในเดือนมีนาคม ๒๕๖๗ ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า ก่อนที่จะมีการบรรจุวาระเข้าในที่ประชุม ขอให้จัดส่งร่างให้คณะกรรมการได้มีเวลาพิจารณาก่อน มิเช่นนั้นอาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนในการนำมาใช้ปฏิบัติงานได้ เปรียบเทียบกับกรณีการจัดหลักสูตรพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง ที่จะต้องพิจารณาไปตามความถนัดและความต้องการแรงงานในแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่อำเภอเบตง สิ่งที่พื้นที่ต้องการผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษา เช่น ภาษาจีน เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อฝึกทักษะอาชีพด้านเป็นไกด์นำเที่ยว หรือพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีความสามารถในด้านการทำทองเหลือง เป็นต้น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
กล่าวว่า จะกำชับให้ผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการจัดส่งร่างกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ให้คณะกรรมการทุกท่านได้พิจารณาหรือให้คำแนะนำล่วงหน้าต่อไป

นอกจากนี้ สำหรับประเด็นเกี่ยวกับมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ได้นำเรียนก่อนหน้า เมื่อครั้งที่เริ่มบังคับใช้ในระยะเริ่มแรกมีการเสนอเกี่ยวกับมาตรการคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์ (Weekend Detention) ซึ่งเป็นการอนุญาตให้ออกไปทำงานได้ในช่วงวันจันทร์ - ศุกร์ และจะต้องถูกคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์ แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาให้ความเห็นว่ามาตรการในลักษณะดังกล่าวอาจจะยังไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย จึงขอให้ทางกรมราชทัณฑ์นำกลับมาพิจารณาใหม่ ซึ่งทำให้กรมราชทัณฑ์ได้มีโอกาสนำเรื่องกลับมาทบทวนอีกครั้ง เพื่อให้สามารถพิจารณามาตรการใหม่ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แทนที่จะมีมาตรการคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์เพียงอย่างเดียว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวว่า ปลัดกระทรวงต่างประเทศเคยกล่าวถึงว่า ประเทศเบลเยี่ยมแก้ปัญหานักโทษล้นคุก โดยการฝากคุมขังที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการเกี่ยวกับปัญหานักโทษล้นคุกในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป โดยในการเดินทางไปดูงานที่ประเทศอังกฤษในครั้งนี้ จะไปศึกษามาตรการของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปด้วย

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๕ การจัดงานมหกรรมรวมพลคนหลังกำแพง ราชทัณฑ์แก้ไข คนไทยให้โอกาส และกิจกรรมวิ่งการกุศล “Yellow ribbon Thailand present ราชทัณฑ์ Run for Relife”

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมงานมหกรรมรวมพลคนหลังกำแพง ราชทัณฑ์แก้ไข คนไทยให้โอกาส และกิจกรรมวิ่งการกุศล “Yellow ribbon Thailand present ราชทัณฑ์ Run for Relife” โดยในวาระนี้ ขอให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

/ผู้อำนวยการ...

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามนโยบายของผู้บริหารกระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์ ในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤตินิสัย สร้างภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตของผู้กระทำผิด พัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขังผ่านการสร้างงาน สร้างอาชีพและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ กรมราชทัณฑ์จึงได้จัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว โดยกิจกรรมที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว คือ งานมหกรรมรวมพลคนหลังกำแพง เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ณ ศูนย์การค้าเอ็ม บี เค เซ็นเตอร์ (MBK) ที่ให้การสนับสนุนพื้นที่ในการจัดกิจกรรมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยกิจกรรมที่จัดขึ้น ประกอบด้วย พิธีการมอบโล่ให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่าย พร้อมทั้งร่วมเวทีเสวนาพิเศษ ในประเด็นความท้าทายในการสร้างการยอมรับผู้พ้นโทษ และประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารได้สะท้อนเกี่ยวกับเวลาที่ผู้ต้องขังต้องสูญเสียไปในระหว่างต้องโทษในเรือนจำ ให้ผู้ต้องขังได้ใช้เวลาเหล่านี้ในการค้นหาศักยภาพ เพื่อจะได้วางแผนในการกลับสู่สังคม ซึ่งกิจกรรมในวันนั้นนับเป็นความสำเร็จในการสะท้อนภาพที่แตกต่างไปจากสื่อโดยทั่วไปที่ประชาชนมักได้รับรู้เกี่ยวกับผู้พ้นโทษที่กระทำผิดซ้ำว่ายังมีผู้พ้นโทษจำนวนมากที่ประสบความสำเร็จในการกลับสู่สังคม แต่ไม่ได้รับพื้นที่ที่จะบอกกล่าวให้สังคมได้รับรู้ นับเป็นก้าวแรกของกรมราชทัณฑ์ที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมในลักษณะนี้ และคาดว่าจะจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ในพื้นที่ภูมิภาคอื่นต่อไป

นอกจากนี้ กิจกรรมการจัดกิจกรรมวิ่งการกุศล “Yellow ribbon Thailand present ราชทัณฑ์ Run for Relife” ซึ่งจะจัดขึ้นในวันอาทิตย์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๗ ตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๙.๐๐ น. ณ กรมราชทัณฑ์ จังหวัดนนทบุรี จำนวนสองระยะทาง คือ ๕ กิโลเมตร และ ๑๐ กิโลเมตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ ด้วยการนำรายได้จากกิจกรรมสมทบเงินกองทุนสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง มีการจัดประชาสัมพันธ์ที่หน้าห้องประชุมและขอเชิญชวนคณะกรรมการทุกท่านเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งและช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า สถิติผู้ต้องขังเข้า - ออกเรือนจำ ภายใน ๑ ปี มีจำนวนเท่าใด

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สถิติผู้ต้องขังเข้า - ออก ต่อปี มีจำนวนประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ตามข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และขอให้ฝ่ายเลขานุการรายงานรายละเอียดเพิ่มเติม

ฝ่ายเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในห้วงระยะเวลา ๑ ปี โดยเฉลี่ยกรมราชทัณฑ์มีสถิติจำนวนผู้ต้องขังเข้าใหม่ประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ คน และมีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ - ๒๒๐,๐๐๐ คน

/รองอธิบดี...

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานเพิ่มเติมว่า ก่อนหน้าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีสถิติผู้ต้องขังเข้าประมาณ ๒๑๐,๐๐๐ - ๒๒๐,๐๐๐ คน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีสถิติผู้ต้องขังเข้าประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ คน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีสถิติผู้ต้องขังเข้าประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ คน และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ มีสถิติผู้ต้องขังเข้าประมาณ ๑๙๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้ ในทุกปีงบประมาณเราจะมีสถิติปล่อยผู้ต้องขังออกประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน ในกรณีการปล่อยผู้ต้องขังออกจะมีการปล่อยประกันรวมอยู่ด้วยประมาณ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ คน ดังนั้น ในรอบ ๑๒ เดือนกรมราชทัณฑ์จะได้รับผู้ต้องขังเข้าใหม่โดยประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งอนุมานได้ว่าผู้ต้องขังในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน ๒๘๐,๐๐๐ คน จะเป็นผู้ต้องขังเข้าใหม่โดยประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า มีประเด็นกังวลอยู่ ๑ เรื่อง คือ กระทรวงยุติธรรมได้มีการกำหนดนโยบาย Quick Win ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยจะนำผู้ที่เป็นผู้ป่วยจิตเวชที่เป็นอาการทางระบบประสาทในสมอง ซึ่งเป็นโรคที่รักษาไม่หายไปเข้ารับการบำบัด ตอนนี้เราได้มีการนำกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชเข้ารับการบำบัดตามรายชื่อที่มีอยู่ แต่ปริมาณข่าวในลักษณะนี้ยังไม่ลดลงมากนัก โดยทุกวันนี้ยังปรากฏข่าวการอาละวาดของผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งอยู่นอกรายชื่อที่มีการจัดเก็บไว้อยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ ได้รับรู้ว่ากระทรวงยุติธรรมมีนักจิตวิทยาจำนวนมากกว่ากระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสมัยก่อนคนจะกลัวการพูดคุยกับนักจิตวิทยา เพราะกลัวถูกมองว่าเป็นโรคจิต นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ ณ ปัจจุบันที่มีผู้ป่วยจิตเวชในการควบคุมดูแลประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เป็นตัวเลขที่มากและเป็นอันตรายถ้าเกิดได้รับการปล่อยตัวออกไปสู่สังคม โดยที่สังคมไม่ได้รับรู้ เท่ากับว่ากรมราชทัณฑ์ไม่มีความรับผิดชอบ และประหลาดใจว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าเป็นผู้ป่วยจิตเวช ในชั้นจับกุมได้มีการดำเนินการอย่างใดบ้าง และขอสอบถามนายแพทย์พรเทพฯ เป็นความรู้ว่า โรคจิตเวชถือเป็นโรคที่รักษาไม่หายใช่หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวให้ที่ประชุมทราบว่า อาการของโรคจิตเวชมีสาเหตุมาจากสารเคมีในสมองเกิดความบกพร่อง และมีความเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมร่วมด้วย อาการป่วยทางจิตเวชแม้ว่าจะได้รับการรักษาแล้ว แต่โดยส่วนมากจะไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ต้องได้รับประทานยาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่เมื่อผู้ป่วยจิตเวชได้รับการปล่อยตัวแล้วไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง หรือขาดการรักษา ก็จะทำให้เกิดอาการซ้ำได้

นอกจากนี้ ตามที่ได้มีการร่วมประชุมกับคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เป็นประธาน ได้มีมติร่วมกันในที่ประชุมว่าจะมีการจัดตั้งกองทุนที่เกี่ยวกับเรื่องยารักษาและการบำบัดผู้ป่วยจิตเวช รวมไปถึง กรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชหลายรายมีอาการป่วยเกิดขึ้นหลังจากเสพยาเสพติด ทำให้กระบวนการจัดตั้งกองทุนอาจพิจารณานำเงินส่วนที่ได้รับจากการจับกุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติดเข้ามาสมทบในกองทุนที่จะจัดตั้งนี้ได้ด้วย ในส่วนนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ด้วย สำหรับกลุ่มผู้ต้องขังจิตเวชที่จำเป็นจะต้องฉีดยาเพื่อบำบัดรักษาทุก ๓ เดือน ในผู้ป่วยที่มีความเห็นว่าสมควรได้รับยาและอาจขาดยา ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้สามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยบริการปฐมภูมิ

/ที่จะให้...

ที่จะให้บริการได้ รวมทั้งได้มีการกล่าวถึงประเด็นที่จะต้องดำเนินการต่อไปเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูล โดยในเรือนจำทุกแห่ง ก่อนที่จะดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องขัง จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลจากเลขประจำตัวประชาชนว่าผู้พ้นโทษรายดังกล่าวมีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด ต้องมีมาตรการในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อที่จะประเมินว่าผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษมีอาการประสาทหลอน หรืออาการทางจิตที่เป็นอันตรายหรือไม่ เพื่อให้ได้รับการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบำบัดรักษาหลังพ้นโทษ อาทิ หน่วยบริการปฐมภูมิ หรือโรงพยาบาลในท้องที่ เพื่อที่จะให้ผู้ป่วยได้รับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะในประชากรทั้งหมดจะมีประมาณร้อยละ ๑๐ - ๒๐ ที่มีอาการป่วยเป็นโรคจิตเวช

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า อยากให้กรมราชทัณฑ์ โดยรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) ดำเนินการศึกษาวิจัยว่าทำไมผู้ต้องขังเข้าใหม่บางรายเข้ามาด้วยสุขภาพจิตที่เป็นปกติ แต่เมื่อพ้นโทษกลับออกไปพร้อมกับโรคจิตเวช อยากให้มีการศึกษาและจัดเก็บสถิติให้ชัดเจน

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า แต่เดิมกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังป่วยจิตเวชเฉลี่ยประมาณ ๓,๕๐๐ - ๔,๕๐๐ คน มาโดยตลอด เนื่องด้วยกรมราชทัณฑ์มีนักจิตวิทยาจำนวน ๓๐ คน และต่อมาในปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมราชทัณฑ์ได้มีการรับพนักงานราชการในตำแหน่งนักจิตวิทยาเพิ่มขึ้นอีก ๙๐ คน ปรากฏว่าพบจำนวนผู้ป่วยจิตเวชเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากว่ามีผู้ป่วยจิตเวชได้รับการวินิจฉัยและได้เข้ารับการรักษาที่มากขึ้น โดยในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีมาตรการคัดกรองผู้ป่วยจิตเวชเมื่อแรกรับและมีการคัดกรองซ้ำอีกครั้งหลังจาก ๖ เดือน ซึ่งพบว่าเมื่ออยู่ภายนอกไม่ได้รับการวินิจฉัยโรคเพราะเข้าไม่ถึงการรักษา แต่เมื่อถูกส่งตัวเข้ามาอยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์แล้ว มีนักจิตวิทยาและนักสหวิชาชีพที่มีความสามารถในการรักษาและตรวจวินิจฉัยโรคจิตเวช และผู้ที่ตรวจพบอาการทางจิตเวช กรมราชทัณฑ์ได้ให้เข้ารับการบำบัดรักษาทุกราย และยังมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ๖ เดือน พร้อมทั้งแจ้งรายชื่อผู้ป่วยไปยังคณะกรรมการสุขภาพจิตประจำจังหวัด อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ต้องขังป่วยจิตเวชพ้นโทษไปแล้วอาจเกิดปัญหาในแง่มุมอื่น อาทิ อุปสรรคในการปรับตัวเข้ากับชุมชน ครอบครัว หรือญาติพี่น้องไม่ต้อนรับ เกิดอาการขาดยา หรือเมื่อมีอาการป่วยที่สร้างความรำคาญเดือดร้อนให้กับครอบครัวจะถูกขังหรือล่ามไว้ในห้อง ซึ่งกรณีเหล่านี้ทำให้ผู้พ้นโทษที่ป่วยจิตเวชพึงพอใจที่จะกลับมาสู่กรมราชทัณฑ์ เนื่องจากว่าในช่วงกลางวันมาตรการของกรมราชทัณฑ์ไม่ได้มีการล่ามผู้ป่วยจิตเวชไว้ในห้อง ผู้ป่วยจิตเวชได้รับอิสระในการใช้ชีวิตปกติเหมือนผู้ต้องขังรายอื่น ๆ โดยที่มีคนดูแล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า สถิติผู้ป่วยจิตเวช ณ ปัจจุบัน อาจเป็นตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงแล้ว เนื่องจากมีนักจิตวิทยาจำนวนมากขึ้น ประสิทธิภาพการดำเนินการจึงดีขึ้นทำให้สามารถตรวจพบได้มากขึ้น อาจเป็นเรื่องที่แปลก แต่ก็เป็นเหตุผลที่ดี ทั้งนี้ กรณีที่น่าเป็นห่วงที่สุด คือ ประเด็นที่กรมราชทัณฑ์อาจถูกกล่าวโทษได้ว่าไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากอาจเกิดเหตุที่ผู้ป่วยจิตเวชที่พ้นโทษแล้วออกไปก่ออาชญากรรมได้ อาจมีการประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อช่วยกันรับมือ

/กรรมการ...

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวเสริมว่า คนไข้จิตเวชจำนวนมากไม่ได้เกิดอาการทางจิตเวชเนื่องจากพันธุกรรมแต่เกิดจากการใช้ยาเสพติด ซึ่งต้องได้เข้ารับการบำบัดรักษาแล้วอาการบางส่วนที่เกิดจากยาเสพติดจะหายได้ จึงขอฝากไปถึงเรือนจำเมื่อวินิจฉัยพบผู้ต้องขังจิตเวชขอให้ผู้ต้องขังได้เข้ารับการบำบัด และปัจจุบันยาที่ใช้ในการรักษาเป็นรูปแบบการฉีดรายเดือน เพราะมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงกว่ายาที่ต้องรับประทาน มีโอกาสน้อยที่จะหลบเลี่ยงการรับยาช่วยให้อาการทางจิตเวชไม่กำเริบ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนายารุ่นที่ ๒ ที่จะช่วยให้สะดวกสบายมากขึ้น โดยการฉีดเป็นช่วงระยะเวลา ๓ เดือนครั้ง จะช่วยให้ผู้พ้นโทษได้รับยาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ หรือ กฎหมาย JSOC อย่างเคร่งครัดเพื่อช่วยกันเฝ้าระวังผู้พ้นโทษกลุ่มนี้ กระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีและควรดำเนินการต่อไป

ผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายสมชัย เลิศประสิทธิพันธ์) กรรมการ กล่าวว่า ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมได้กล่าวมาสอดคล้องกับคำสั่งของปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ได้กำชับให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศค้นหาผู้ป่วยจิตเวชที่เกิดจากการเสพยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๗

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์มีระบบเพื่อประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยจะเป็นเรื่องที่ดี เนื่องจากเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษกลับไปสู่ชุมชน ซึ่งผู้ต้องขังป่วยจิตเวชมีจำนวนไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ คน ใช่หรือไม่

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังจิตเวช โดยประมาณ ๓,๐๐๐ คน และในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีระบบที่ใช้ในการประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยแล้ว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ในพื้นที่ภาคอีสานผู้ป่วยจิตเวชมักหลบเลี่ยงที่จะรับประทานยา นายอำเภอในแต่ละพื้นที่เป็นผู้ดูแลควบคุมการรับประทานยาของผู้ป่วยแต่ไม่ใช่งานภาคบังคับ ทำให้ผู้ต้องขังแต่ละพื้นที่ได้รับยา ตามความสะดวกของนายอำเภอ เพราะเคยมีชาวบ้านเดินทางมาหลายร้อยกิโลเมตรมาเพื่อวิจารณ์การทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในเรื่องยาเสพติด

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด) สอบถามว่า ก่อนที่จะรับผู้ต้องโทษเข้าเรือนจำได้มีมาตรการในการตรวจโรคจิตเวชหรือไม่ เนื่องจากท่านพรเทพฯ ได้กล่าวไว้ว่า โรคทางจิตเวชไม่ใช่โรคติดต่อ เป็นโรคที่มาจากพฤติกรรมของตัวบุคคลเอง จากการเสพยาเสพติดหรือ อาจเป็นโรคที่เกิดจากพันธุกรรม เพราะฉะนั้น หากแยกชัดได้ว่าผู้ต้องขังรายนั้นเป็นโรคจิตเวชหรือไม่แล้วนำผู้ต้องขังจิตเวชแยกควบคุมเป็นกลุ่มเดียวจะส่งผลเสียหรือไม่อย่างไร หรือจะกลายเป็นการซ้ำเติมผู้ต้องขังกลุ่มจิตเวชหรือไม่ถือเป็นประเด็นที่ควรนำไปศึกษาเพื่อใช้ควบคุมดูแลผู้ต้องขังจิตเวชให้รอบด้าน

/รองอธิบดี...

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังจิตเวชในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ มีการปล่อยผู้ต้องขังจิตเวชทั้งหมด ๓,๐๐๐ คน มีผู้ที่กลับมากระทำผิดซ้ำแล้ว ๙๐๐ คน ถือว่ามีอัตราการกระทำผิดซ้ำเป็น ๒ เท่าของผู้ต้องขังปกติ โดยอาจมีสาเหตุหลายประการ เช่น การขาดยา กระทำความผิดโดยไม่ตั้งใจ หรือกระทำความผิดโดยตั้งใจเพราะต้องการกลับมาอยู่ในการดูแลของกรมราชทัณฑ์

สำหรับการตรวจร่างกายแรกรับนั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตรวจร่างกายแรกรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ โดยมีแบบคัดกรองผู้ต้องขังป่วยจิตเวช เช่น แบบประเมินภาวะสุขภาพจิตผู้ต้องขังในเรือนจำไทย (Prisoner Mental Health Questionnaire: PMHQ - Thai) แบบประเมินซึมเศร้าและฆ่าตัวตาย (๒Q๙Q๘Q) ซึ่งมีการใช้เพื่อตรวจคัดกรองมาอย่างต่อเนื่อง และได้มีการประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุขเป็นประจำ เกี่ยวกับการปรับปรุงและจัดทำแบบคัดกรองใหม่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาผู้ต้องขังที่ป่วยจิตเวชว่าเป็นอาการจิตเวชที่เกิดจากการเสพยาเสพติดหรือไม่ เนื่องจากตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กล่าวถึงในสภาว่า ในจำนวนผู้ป่วยจิตเวชนับล้านราย ผู้ที่มีอาการป่วยจากสารเสพติดเป็นเพียงส่วนน้อยของผู้ป่วย ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ยังไม่มีหลักฐานชัดเจน แต่หากกรมราชทัณฑ์มองว่าผู้ป่วยจิตเวชส่วนมากเป็นผู้ป่วยที่เกิดจากการใช้สารเสพติดเนื่องจากผู้ต้องขังส่วนมากของกรมราชทัณฑ์เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติด นอกจากนี้ ยังต้องการให้มีการบูรณาการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยให้กรมราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะทำงานชุดหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลรายละเอียดประสานงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป อย่างไรก็ดี ผู้กระทำความผิดซ้ำที่เป็นโรคทางจิตเวชที่เกิดจากการเสพสารเสพติดเกี่ยวกับกฎหมาย JSOC ด้วยหรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ (กฎหมาย JSOC) ที่กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่จะต้องจัดทำรายงานจำแนกลักษณะของนักโทษเด็ดขาดตามมาตรา ๓ ซึ่งที่ผ่านมาส่วนหนึ่งเป็นผู้กระทำความผิดที่ป่วยจิตเวชรวมอยู่ด้วย สำหรับกระบวนการการพิจารณาผู้ต้องขังกลุ่มจิตเวชจะผ่านคณะกรรมการในชั้นกระทรวง มี ๒ มาตรการภายหลังพ้นโทษที่จะเสนอศาลให้สั่งใช้ ได้แก่ คือ ๑) เมื่อพ้นโทษให้มีการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลจิตเวชโดยทันที ๒) หากมีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรง หรือมีการกระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่องจะมีการเสนอให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ มาตรการเหล่านี้จะเป็นหลักประกันให้สังคมและเมื่อสิ้นสุดการรักษาในโรงพยาบาล กรมคุมประพฤติจะหน้าที่ดำเนินการคุมประพฤติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ว่าสามารถคุมประพฤติได้ไม่เกิน ๑๐ ปี แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาอื่นตามที่ประธานและคณะกรรมการได้ตั้งข้อสังเกตไว้ คือ กระบวนการดูแลส่งต่อผู้ป่วยจิตเวชค่อนข้างจะมีข้อจำกัด

/กรรมการ...

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวเสริมว่า เรื่องเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวชนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ควรมีการทำข้อมูลสรุปเพื่อส่งต่อไปที่กรมสุขภาพจิต เพื่อให้คณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติพิจารณา ซึ่งในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช ควรทำเป็นมาตรการและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากทางเรือนจำเห็นว่าการใช้ยารักษาแบบรายวันไม่มีประสิทธิภาพในการใช้งานให้เปลี่ยนแปลงเป็นยาที่ใช้เป็นรายเดือน ซึ่งรายได้ที่เรือนจำจะนำมาเป็นเงินอุดหนุนหรือค่าใช้จ่ายของยารักษาควรจะมาจากรายได้ที่เกิดจากการยึดทรัพย์ผู้ต้องหาคดียาเสพติดหรือจะเป็นเงินส่วนใดก็ได้ตามที่จัดหาได้ แต่ควรให้นำเรื่องเสนอเข้าที่ประชุมคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติด้วย

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอเสริมในประเด็นการจัดงานวิ่งการกุศล ขอให้กรมราชทัณฑ์สำรวจดูเรื่องของการจราจรและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากมีหลายโครงการที่จัดกิจกรรมวิ่งการกุศลที่ผ่านมาพบว่า กระแสตอบรับที่ได้รับกลับมาหลังจากงานวิ่งส่วนใหญ่จะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ในทางแง่ลบเนื่องจากกระทบต่อการจราจร ทำให้การสัญจรของประชาชนติดขัด และควรดูแลผู้เข้าร่วมงานเรื่องความปลอดภัยในด้านสุขภาพด้วย โดยจัดให้มีการควบคุมดูแลให้รัดกุมรอบคอบป้องกันมิให้มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น นอกจากนี้ ในเรื่องของรายได้ที่เกิดจากการจัดงานวิ่งที่กรมราชทัณฑ์ได้ประกาศไว้ว่าจะถูกนำไปสมทบเงินกองทุนสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ขอให้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าวด้วยว่า กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์ของกองทุนอย่างไรบ้าง ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดแก่ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์งานวิ่งและเพื่อความโปร่งใสของเงินรายได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นผู้จัดรายการโทรทัศน์ผ่านทางช่องสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) จึงมีความยินดีที่จะนำสื่อประชาสัมพันธ์ของกรมราชทัณฑ์ขึ้นแสดงระหว่างที่ดำเนินรายการด้วย และเรียนเชิญอธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้สัมภาษณ์ในรายการในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๗ ช่วงเวลา ๑๐.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น. และอีกประเด็นหนึ่งเนื่องจากปัจจุบันดำรงตำแหน่งกรรมการในมูลนิธิการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีหน่วยที่เรียกว่า “จักรยานกู้ชีพ” ที่จะมีอุปกรณ์ทางการแพทย์พร้อมสำหรับการรองรับอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม โดยให้กรมราชทัณฑ์มีหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์มายังประธานมูลนิธิฯ เพื่อให้มีการจัดทีมจักรยานกู้ชีพประจำการในกิจกรรมได้ด้วย

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๖ การยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ดำเนินการยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลในสังคมโดยทั่วไป โดยในวาระนี้ ขอให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัยเป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในการยกระดับคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์มุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐานโดยการกำชับให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศถือปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของเรือนจำ (SOPs) เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่เหมาะสมตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบาง กลุ่มพิเศษ หรือกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นการเฉพาะ ซึ่งกลุ่มที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองพัฒนาพฤตินิสัย คือ กลุ่มผู้ต้องขังสูงอายุ กลุ่มผู้ต้องขังพิการ และบุตรผู้ต้องขัง กลุ่มคนเหล่านี้ เมื่ออยู่ภายนอกจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในเรือนจำเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการประสานงานในการส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้มีหนังสือไปยังเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อให้มีการสำรวจกลุ่มคนเหล่านี้เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๑) กลุ่มผู้ต้องขังสูงอายุ สามารถยื่นขอรับเบี้ยยังชีพได้ตั้งแต่ต้องโทษภายในเรือนจำ หรือกรณีผู้ต้องขังได้รับเบี้ยยังชีพตั้งแต่ก่อนต้องโทษ เมื่อถูกจำคุกภายในเรือนจำยังสามารถรับเบี้ยยังชีพต่อเนื่องได้ ซึ่งเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะดำเนินการลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังสูงอายุ ที่มีอายุเกิน ๖๐ ขึ้นไปในความดูแลประมาณ ๗,๙๑๔ คน

๒) กลุ่มผู้ต้องขังพิการ สามารถยื่นขอรับเบี้ยยังชีพได้ตั้งแต่ต้องโทษภายในเรือนจำ หรือกรณีผู้ต้องขังได้รับเบี้ยยังชีพตั้งแต่ก่อนต้องโทษ เมื่อถูกจำคุกภายในเรือนจำก็สามารถรับเบี้ยยังชีพต่อเนื่องได้ ซึ่งเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะดำเนินการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการเพื่อลงทะเบียนรับเงินเบี้ยความพิการตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในปัจจุบันกลุ่มผู้ต้องขังพิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยที่อยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ ๓,๘๕๗ คน มีผู้ที่ขึ้นทะเบียนได้รับเบี้ยแล้วประมาณ ๒,๒๐๐ คน และผู้ที่ระหว่างรอขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ย ประมาณ ๑,๕๐๐ คน

๓) การรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดซึ่งเป็นบุตรของผู้ต้องขัง ซึ่งกรมราชทัณฑ์โดยเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ต้องขังและญาติที่รับเด็กไปอุปการะภายนอกเรือนจำสามารถขอรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้ แต่หากเป็นเด็กที่อยู่ในความดูแลของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจะไม่สามารถขอรับเงินอุดหนุนได้ ตามระเบียบกรมกิจการเด็กและเยาวชนว่าด้วยการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด พ.ศ.๒๕๖๕ ในปัจจุบันมีบุตรของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำทั้งหมด ๘๒ คน มีจำนวนผู้ที่ได้รับเบี้ยเพียง ๙ คน อยู่ระหว่างขอรับเบี้ย ๗๓ คน และบุตรที่อยู่ภายนอกเรือนจำประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน มีผู้ที่ได้รับเบี้ยแล้วประมาณ ๘,๖๐๐ คน และอยู่ระหว่างดำเนินการขอรับเบี้ยประมาณ ๖,๐๐๐ คน เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิที่พึงได้รับ

ผู้แทนผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ (นายกริชทอง อ้นจันทร์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สำหรับการย้ายผู้ต้องขังกลุ่มคดีความมั่นคง กรมราชทัณฑ์ได้อนุมัติการย้ายผู้ต้องขังคดีความมั่นคงชายแดนภาคใต้ที่ถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวาง จำนวน ๓๔ คน ไปคุมขังยังเรือนจำในเขตภาคใต้จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำกลางยะลา เรือนจำกลางปัตตานี และเรือนจำจังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ญาติในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ในกรณีสิทธิของสวัสดิการที่รัฐสงเคราะห์ เช่น เด็ก ๐ - ๖ ปี จะได้ ๖๐๐ บาท ผู้สูงอายุได้ตามช่วงอายุ รวมถึงผู้พิการด้วย ขอให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการสำรวจกับเรือนจำอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากมีเรื่องร้องเรียนว่ามีบุตรของผู้ต้องขังไม่ได้รับเงินอุดหนุนตามสิทธิซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องนำไปใช้จ่ายในการศึกษา กรณีผู้สูงอายุก็ควรได้รับสิทธิ โดยขอสอบถามว่ากระทรวงมหาดไทยมีระเบียบที่ห้ามผู้ต้องขังสูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุหรือไม่

ผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายสมชัย เลิศประสิทธิพันธ์) กรรมการ ชี้แจงว่า จากการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้สูงอายุที่ต้องโทษจำคุกภายในเรือนจำจะไม่ได้รับสิทธิเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องด้วยเมื่อขณะถูกจำคุกภายในเรือนจำจะถูกย้ายชื่อไปยังทะเบียนบ้านของเรือนจำ ซึ่งโดยหลักแล้วขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อเมื่อเป็นบุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่าสิทธิที่จะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามกฎหมายนั้นยังมีอยู่ ซึ่งอาจเป็นเรื่องของระเบียบของกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะอธิบายว่าเป็นนโยบายของส่วนกลาง ไม่ใช่นโยบายของท้องถิ่น จึงขอฝากให้ทบทวนประเด็นเกี่ยวกับระเบียบเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วย เนื่องจากมีผู้สูงอายุอยู่ภายในเรือนจำจำนวนมาก

ผู้แทนปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นางสาวชวนชม จันทะวงษ์) กรรมการ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า สำหรับเบี้ยยังชีพผู้พิการจะได้รับสิทธิอยู่แม้ว่าจะเข้าไปอยู่ในเรือนจำ ก็ยังคงได้รับเบี้ยยังชีพผู้พิการอย่างต่อเนื่อง และจะรับเรื่องไปหารือร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ใน ๑๐ วันข้างหน้าจะเป็นการเริ่มต้นช่วงเดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญของชาวมุสลิม โดยญาติของผู้ต้องขังชาวมุสลิมจะมีความกังวลว่าผู้ต้องขังจะไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาได้ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งเห็นว่าสำหรับกรณีนี้ผู้ต้องขังชาวมุสลิมอาจต้องการได้รับการปฏิบัติอย่างแตกต่าง โดยได้มีการประสานงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว

ผู้แทนปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นางสาวชวนชม จันทะวงษ์) กรรมการ กล่าวว่า ในส่วนของการรับเงินอุดหนุนของเด็กแรกเกิดที่อายุไม่เกิน ๖ ปี ที่มีจำนวนมากถึง ๑๕,๐๐๐ คน ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอความอนุเคราะห์ประสานข้อมูลของบุตรผู้ต้องขังเพื่อทำการสำรวจและประสานงานให้ทุกคนได้รับสิทธิที่พึงได้รับ รวมถึงผู้ต้องขังพิการด้วย

มติที่ประชุม รับทราบ

/๓.๗ แนวทาง...

๓.๗ แนวทางบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวช

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายที่เร่งด่วน ซึ่งในบทบาทของเรือนจำเองมีความจำเป็นที่จะต้องดูแลกลุ่มผู้ต้องขังที่มีปัญหาด้านยาเสพติด ประกอบไปด้วย ผู้เสพ ผู้ใช้ หรือผู้ติด โดยในวาระนี้ ขอให้ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ (นางสาววรดา วสันต์นันทสิริ) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า แนวทางการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวชภายในเรือนจำ ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังคดียาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวชในความควบคุมดูแลเป็นจำนวนมาก โดยจากจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศกว่า ๒๘๐,๐๐๐ คน เป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน ๒๐๗,๐๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของผู้ต้องขังทั้งหมด ซึ่งผู้ต้องขังทุกรายที่เข้ามาภายในเรือนจำจะได้รับการคัดกรองทั้งด้านสุขภาพจิตและประวัติการใช้ยาเสพติด โดยจากการสำรวจพบว่ามีผู้ต้องขังที่มีประวัติใช้ยาเสพติดจำนวนร้อยละ ๗๓.๒๗ จากผู้ต้องขังทั้งหมด ด้วยการใช้แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้ยาและสารเสพติด เพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา (V.๒) ของกระทรวงสาธารณสุขที่กรมราชทัณฑ์ได้มีการนำปรับใช้เพื่อให้เข้ากับบริบทงานของกรมราชทัณฑ์

สำหรับแบบคัดกรอง V.๒ มีการแบ่งระดับของผู้ใช้ยาเสพติดออกเป็น ๓ ระดับ คือ ผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติด จากการสำรวจพบว่าแบ่งเป็น ผู้ใช้ร้อยละ ๕.๘๒ ผู้เสพร้อยละ ๘๒.๗๕ และผู้ติดร้อยละ ๒๑.๔๓ โดยกรมราชทัณฑ์กำหนดกระบวนการบำบัดฟื้นฟูฯ ตามระดับการเสพติด ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ใช้ : การให้ความรู้และส่งเสริมสุขภาพ (Health Education & Promotion) การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice : BA) และ/หรือการบำบัดแบบสั้น (Brief Intervention : BI)

กลุ่มผู้เสพ : การบำบัดฟื้นฟูหลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับกลุ่มผู้เสพยาเสพติดและผู้ค้ารายย่อยในเรือนจำและทัณฑสถาน ระยะเวลา ๑๒ วัน (๖๐ ชั่วโมง)

กลุ่มผู้ติด : ใช้รูปแบบชุมชนบำบัด แบบ CARE Model ระยะเวลา ๔ เดือน (๔๘๐ ชั่วโมง) โดยใช้วิทยากรภายในประจำวัน ๓๗๕ ชั่วโมง และวิทยากรจากกระทรวงสาธารณสุขในช่วง Matrix Program ๘๔ ชั่วโมง และช่วงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๒๑ ชั่วโมง

ทั้งนี้ รูปแบบการบำบัดของกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันได้รับการรับรองแล้วจากกระทรวงสาธารณสุข เป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้องและเป็นรูปแบบเดียวกับที่ใช้กับบุคคลภายนอกเรือนจำด้วย ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังทุกรายได้รับการบำบัดแล้ว หรือผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวพ้นโทษ หากยังไม่ได้เข้ารับการบำบัดจะมีหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขังติดยาเสพติดระยะเวลา ๓ วัน เป็นการกระตุ้นผู้ต้องขังว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะไม่กลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

/จากสถิติ...

จากสถิติที่ผ่านมาจะพบว่า ผู้ต้องขังที่ผ่านการบำบัดและได้รับการกระตุ้นเตือนก่อนที่จะออกไปสู่ชุมชนจะมีการกระทำผิดซ้ำที่น้อยกว่าผู้ต้องขังทั่วไป และการส่งต่อข้อมูลผู้ต้องขังติดยาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวชจะมีความสอดคล้องกันกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์ในการส่งต่อผู้ต้องขัง เช่น ผู้ต้องขังที่ผ่านกระบวนการบำบัดแล้วจะมีการลงข้อมูลในระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) ของกระทรวงสาธารณสุข และอีกทางหนึ่งซึ่งปลัดกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งในที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ปันสุขว่า จะรับดำเนินการเรื่องของผู้ต้องขังติดยาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวชที่ได้รับการปล่อยตัวหลังพ้นโทษ โดยให้เรือนจำส่งต่อรายชื่อทั้งผู้ต้องขังติดยาเสพติดและผู้ต้องขังจิตเวชให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด โดยในส่วนกลางกรมจะมีการดำเนินการส่งรายชื่อเป็นช่วงระยะเวลาทุก ๓ เดือน นำเรียนปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบ

สำหรับแนวทางในการดูแลสุขภาพจิต/โรคทางจิตเวชแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังป่วยจิตเวชที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องในความดูแลจำนวน ๙,๘๔๖ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓.๕๕ ของผู้ต้องขังทั้งหมด โดยในระยะแรกรับผู้ต้องขังทุกรายจะต้องผ่านการคัดกรองโดยแบบประเมินทางสุขภาพจิต ซึ่งสาเหตุที่กรมราชทัณฑ์ตรวจพบผู้ต้องขังป่วยจิตเวชเพิ่มขึ้นอาจเป็นไปได้ตามที่รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการได้แจ้งให้ทราบแล้วว่า กรมราชทัณฑ์มีจำนวนนักจิตวิทยาเข้ามาทำงานมากขึ้น และอีกส่วนหนึ่งคือผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวและกลับเข้ามาใหม่เนื่องจากกระทำผิดซ้ำ เมื่อได้รับการคัดกรองแล้วส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ต้องขังกลุ่มจิตเวชที่ทำให้สถิติเพิ่มขึ้นได้

นอกจากนี้ ในประเด็นของการให้ยาผู้ต้องขังในส่วนของกรมราชทัณฑ์มีการให้ผู้ต้องขังรับยาทุกวัน โดยผู้ต้องขังจะต้องเข้ามารับยาและรับประทานยาต่อหน้าเจ้าหน้าที่พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทุกมื้อทุกคน ทำให้ผู้ต้องขังที่อยู่ภายในเรือนจำจะไม่มีอาการขาดยารักษาอาการจิตเวช อีกทั้ง เมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ กรมราชทัณฑ์ได้มีการเชื่อมโยงระบบร่วมกับกรมสุขภาพจิตที่ให้เรือนจำและทัณฑสถานได้มีการบันทึกข้อมูลลงระบบเกี่ยวกับผู้ต้องขังจิตเวช โดยเมื่อปล่อยตัวพ้นโทษจะมีการส่งต่อข้อมูลให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด กระทรวงมหาดไทย และสำหรับระบบของกระทรวงสาธารณสุข จะมีการส่งข้อมูลไปที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ซึ่งเป็นผู้ดูแลภาพรวมของกรมสุขภาพจิต รวมถึงการส่งต่อไปยังสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลแม่ข่าย หรือ โรงพยาบาลจิตเวชในพื้นที่ที่ผู้ต้องขังเดินทางกลับไปอยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำมีแนวทางในการเข้าร่วมโครงการชุมชนบำบัดอย่างไร

ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ (นางสาววรดา วสันต์นันทสิริ) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในพื้นที่ของเรือนจำจะมีการจัดแบ่งกลุ่มผู้ต้องขัง สำหรับการดำเนินการชุมชนบำบัดจะจัดให้กับผู้ต้องขังที่ได้รับการวินิจฉัยผ่านแบบคัดกรองแล้วว่าเป็นผู้ติด จะมีการแยกออกมาเพื่อให้เข้าสู่กิจกรรมกลุ่มชุมชนบำบัด โดยมีเจ้าหน้าที่และวิทยากรจากภายนอกเข้ามาดำเนินการตามหลักสูตรชุมชนบำบัด

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ไม่ได้มีการส่งออกไปอยู่ในชุมชนแต่ยังอยู่ในเรือนจำและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้ โดยขอสอบถามเพิ่มว่า จากการสำรวจของกรมราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์มีอาการป่วยเป็นโรคทางจิตเวชจำนวนมากหรือไม่ เนื่องจากตามที่รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ ได้พูดถึงกรณีที่กรมราชทัณฑ์มีนักจิตวิทยาเพิ่มขึ้นจึงทำให้ตัวเลขจำนวนของผู้ต้องขังจิตเวชเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าเป็นสิ่งที่อาจไม่สมเหตุสมผลเท่าใดนัก โดยอาจเป็นปัญหาที่กระบวนการคัดกรอง หรือสภาพในเรือนจำส่งผลให้คนที่อาศัยอยู่ภายในเกิดอาการเป็นจิตเวชได้หรือไม่นั้น และได้มีการสอบถามจากแพทย์แล้วว่า อาจจะไม่ใช่สาเหตุจากยาเสพติดทั้งหมด อาจเกิดจากปัจจัยอื่นร่วมด้วยได้ เช่น สารเคมีในสมอง สภาพเรือนจำ เป็นต้น

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) กล่าวว่า ในห้วงเดือนมกราคมที่ผ่านมา มีเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมราชทัณฑ์เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย ๔ คน ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้มีความพยายามที่จะให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่เข้าถึงการคัดกรองสุขภาพจิต แต่พบว่าเจ้าหน้าที่บางส่วนปฏิเสธที่จะเข้ารับการตรวจคัดกรอง ซึ่งกรมราชทัณฑ์จะพยายามดำเนินการให้ได้อย่างดีที่สุด

ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ (นางสาววรดา วสันต์นันทสิริ) รายงานเพิ่มเติมว่า จากการวินิจฉัยของแพทย์ ณ ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังจิตเวช จำนวนประมาณ ๙,๘๐๐ คน ซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นผู้ป่วยจิตเภท ประมาณ ๓,๖๐๐ คน และเป็นผู้ต้องขังที่เกิดภาวะโรคจิตเวชจากการใช้สารกระตุ้น หรือใช้สารเสพติดประมาณ ๒,๕๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ โดยประมาณ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังที่ป่วยจิตเภทอาจมีความเจ็บป่วยต่อเนื่องจากการใช้สารเสพติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ซึ่งเมื่อเกิดโรคทางจิตเวชแล้วระยะการเวลาการคงอยู่ของโรคจิตเวชอาจมีความรุนแรงมากขึ้นจนถึงระดับของโรคจิตเภทได้ ส่งผลให้ผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่มีโอกาสรักษาหายได้น้อยมาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า ขอให้หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม (นายสมภพ สังคุตแก้ว) ซึ่งเป็นนายแพทย์ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้เป็นข้อมูลในเชิงวิทยาศาสตร์รองรับไว้

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๘ การดูแลคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากที่ผ่านมีเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ได้กระทำการอัตวินิบาตกรรม จำนวน ๔ ราย แบ่งเป็นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓ ราย และในพื้นที่อำเภอไชยา ๑ ราย โดยจากการสำรวจตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่กระทำการอัตวินิบาตกรรม รวมถึงทำร้ายคนในครอบครัวทั้งหมด ๑๔ ราย ถือได้ว่าเป็นภาวะวิกฤติ ซึ่งกรมสุขภาพจิตก็ได้ให้ความสนใจในประเด็นนี้ด้วย และกรมราชทัณฑ์เห็นว่าเรื่องนี้เป็นวาระเร่งด่วน จึงสั่งการให้มีการสำรวจสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางการเงินของเจ้าหน้าที่เพื่อหามาตรการในการป้องกันแก้ไข เนื่องจากงานราชทัณฑ์เป็นงานที่ตรากตรำ และเกิดความเครียดอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากจะต้องปฏิบัติงานกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิดในคดีที่ร้ายแรงที่ศาลต้องสั่งให้รับโทษจำคุก โดยในวาระนี้ขอให้ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

/ผู้อำนวยการ...

ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล (นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สำหรับเรื่องการดูแลคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงความตรากตรำของเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานอย่างยากลำบากต่อเนื่อง ในสภาพแวดล้อมที่ไม่น่าอภิรมย์ เสี่ยงภัย และด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อความปลอดภัยของสังคมเป็นสำคัญ ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียดและกดดันได้ง่าย ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดนโยบาย “๘ มิติ ยกระดับการเปลี่ยนแปลง” โดยมิติที่ ๘ คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์ โดยการสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ ทั้งในด้านการจัดสวัสดิการและนันทนาการ การสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ รวมทั้งค่าตอบแทนพิเศษที่เหมาะสม มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ได้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางการเงินที่ดีประกอบกัน ทั้งนี้ มีผลการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) ดำเนินการจัดสวัสดิการ ดูแลคุณภาพชีวิต และการสร้างขวัญกำลังใจเจ้าหน้าที่ โดยกำชับให้เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการตามตัวชี้วัดที่ ๑๕ : จำนวนกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่ ๘ ด้าน กล่าวคือ กำหนดให้เรือนจำทัณฑสถานทุกแห่งดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่ในเรือนจำทัณฑสถาน (ไม่น้อยกว่า ๒๐ กิจกรรม จากทั้งหมด ๒๕ กิจกรรม) ซึ่งมาจากแนวคิด Happy Workplace จำนวน ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ สุขภาพดี (Happy Body) ด้านที่ ๒ สุขใจ (Happy Heart) ด้านที่ ๓ สังคมดี (Happy Society) ด้านที่ ๔ ผ่อนคลาย (Happy Relax) ด้านที่ ๕ หาความรู้ (Happy Brain) ด้านที่ ๖ ทางสงบ (Happy Soul) ด้านที่ ๗ ลดค่าใช้จ่าย (Happy Money) และด้านที่ ๘ ครอบครัวดี (Happy Family) อีกทั้ง ในปีงบประมาณปัจจุบันได้เพิ่มเติมกิจกรรมภาคบังคับ โดยให้จัดทำโครงการราชทัณฑ์ยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพจิตแก่เจ้าหน้าที่ จำนวน ๑ โครงการ เพื่อการส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิตใจ การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่ อันจะส่งผลดีต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อตัวเจ้าหน้าที่ ครอบครัว สังคม และองค์กร

๒) ดำเนินการสำรวจคุณภาพชีวิตบุคลากรกรมราชทัณฑ์ ในด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย และการเงิน/ภาระหนี้สินพบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ ๒๔.๙๒ มีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด สำหรับผลตรวจสุขภาพของเจ้าหน้าที่พบว่า มีปัญหาสุขภาพ เช่น คอเลสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ และน้ำตาลในเลือดสูง ส่วนด้านการเงินนั้น เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๘๘.๑๐ เป็นหนี้ในระบบ และร้อยละ ๗๐ ไม่มีการออมเงิน หรือมีการออมเงินน้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน ซึ่งกรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างจัดทำแนวทางการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาทั้ง ๓ ด้านของเจ้าหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะแบ่งเป็นแผนระยะสั้น/กลาง/ยาว รวมถึงมีการจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการกรมราชทัณฑ์แบบยั่งยืน ๓ ประการ ได้แก่ การดูแลรักษาสุขภาพเชิงป้องกัน การสร้างแรงบันดาลใจและตั้งเป้าหมายชีวิต และการบริหารการเงิน/การใช้เงิน (ตามแนวคิดของท่านนัทธี จิตสว่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ)

๓) สำหรับกิจกรรมการดูแลสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งกำชับให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ คอยประเมิน สังเกตผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความเครียดรุนแรง เช่น ปัญหาส่วนตัวและครอบครัว ปัญหาทางบุคลิกลักษณะ หรือสุขภาพจิต และปัญหาสุขภาพ รวมไปถึงผู้ที่เคยมีประวัติพยายามฆ่าตัวตายมาก่อน โดยให้พยายามให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาเบื้องต้น พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ช่องทาง

/ให้คำปรึกษา...

ให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตแก่เจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ในเดือนที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ได้ประสานความร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำทัณฑสถานทุกแห่ง ได้รับการตรวจประเมินสุขภาพจิตด้วยเครื่องไบโอฟีดแบคและให้คำปรึกษาโดยโรงพยาบาลศูนย์สุขภาพจิตประจำเขต รวมไปถึงจะได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตแก่ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำไปปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอีกด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า ในปัจจุบันมีข้าราชการที่มีภาระหนี้สินอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะข้าราชการครู แต่ตามกฎหมายแพ่งแล้วกำหนดให้การชำระหนี้สินจำเป็นที่จะต้องมีเงินเหลือให้กับลูกหนี้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งศาลปกครองได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับประเด็นการชำระหนี้ไว้หลายกรณี แต่สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการก็ได้มีการหักชำระหนี้ของลูกหนี้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงอยากให้สำรวจถึงภาระหนี้สินของเจ้าหน้าที่สังกัดกรมราชทัณฑ์ด้วยว่า มีภาระหนี้สินมากน้อย หรือรูปแบบใดบ้าง ซึ่งการดำเนินการสำรวจจะเป็นไปได้อย่างยากลำบากหรือไม่ หรือเป็นข้อมูลส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถเปิดเผยได้

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการสำรวจแล้ว ภาระหนี้สินในระบบของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์มีจำนวนมากที่สุดอยู่ที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมราชทัณฑ์ และกรมราชทัณฑ์ได้หารือร่วมกับกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมราชทัณฑ์แล้วในการลดดอกเบี้ยและปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ ในส่วนของหนี้นอกระบบยังไม่มีตัวเลขที่ชัดเจน โดยจะมีมาตรการในส่วนนี้ในอนาคตตามข้อมูลที่จะสามารถจัดเก็บได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

สอบถามว่า การหักเงินเพื่อชำระหนี้ของสหกรณ์กรมราชทัณฑ์มีการกำหนดจำนวนเงินคงเหลือขั้นต่ำไว้ที่เท่าใด

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

ชี้แจงว่า เกณฑ์ขั้นต่ำของจำนวนเงินคงเหลือคาดว่าอยู่ที่ร้อยละ ๑๕ แต่เงินจำนวนที่เหลือไว้นี้ ข้าราชการอาจมีหนี้นอกระบบอื่นใดที่จำเป็นต้องชำระอีก ท้ายที่สุดอาจไม่เหลือเงินไว้ใช้จ่ายเลยก็เป็นได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า อยากให้ลองทบทวนดูว่าเกณฑ์ร้อยละ ๑๕ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเหมาะสมสอดคล้องตามข้อกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากในกฎหมายมีการกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่จำเป็นต้องเหลือให้ลูกหนี้ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ที่ร้อยละ ๓๐ หรือ ๒๐,๐๐๐ บาท เพราะหากใช้เกณฑ์ร้อยละ ๑๕ อาจเหลือน้อยมาก ตัวอย่างเช่น พนักงานขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพที่ถูกหักเงินเพื่อชำระหนี้จนไม่มีเงินเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน จึงขอฝากให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบด้วยความกังวลที่ว่าการกระทำอัตวินิบาตกรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์อาจเกิดจากภาระหนี้สินก็เป็นได้

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ถูกฟ้องร้องจากผู้ต้องขังหลายราย เช่น ในกรณีของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เกิดเหตุทะเลาะวิวาทกันของผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่จึงได้เข้าระงับเหตุแต่ในภายหลังกลับถูกผู้ต้องขังฟ้องร้อง โดยคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างส่งเรื่องไปชั้นอัยการหลังจากที่ตำรวจสั่งไม่ฟ้อง

/ซึ่งปัจจุบัน...

ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีความร่วมมือกับสภาทนายความในการทำบันทึกความตกลงร่วมกันเพื่อให้สภาทนายความเป็นที่ปรึกษาให้กับเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ เมื่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ด้วยความสุจริตจะมีสภาทนายความเข้ามาช่วยเหลือเพื่อเป็นที่ปรึกษาให้จะช่วยลดความกดดันให้กับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต้องต่อสู้ในทางคดีด้วยตัวเอง จึงอาจทำให้เสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่และส่วนกลางกรมราชทัณฑ์เองก็ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือได้ด้วยเหตุเพราะอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนิติกรมีจำนวนน้อย จึงถือเป็นความพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ให้มีที่พึ่งทางกฎหมายด้วย นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่บางส่วนได้ประสบปัญหาล้มละลาย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการต้องถูกคำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากการเป็นบุคคลล้มละลายเป็นคุณสมบัติต้องห้ามของข้าราชการ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขหรือป้องกันโดยวิธีการไกล่เกลี่ยแทนที่จะถูกฟ้องคดีล้มละลาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ในเรื่องของสวัสดิการข้าราชการ การนำเสนอเรื่องนี้ให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้รับทราบนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่อยากให้ศึกษาเพิ่มเติมให้มีข้อมูลให้ครบถ้วนกว่านี้ โดยในกลุ่มข้าราชการที่มีภาระหนี้สินขอให้ถูกหักชำระหนี้ พร้อมทั้งยังมีเงินเหลือขั้นต่ำพอที่จะเป็นหลักประกันในการดำรงชีวิตต่อไปตามกฎหมาย ซึ่งกรณีตัวอย่างของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ขอฝากให้เป็นแง่คิดในการบริหารจัดการลูกหนี้ต่อไป

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ กล่าวว่า สำหรับประเด็นเรื่องภาระหนี้ของข้าราชการเป็นประเด็นสำคัญที่ท่านประธานและรัฐบาลให้ความสำคัญ โดยในเบื้องต้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ การหักชำระหนี้ กำหนดไว้ว่าในการหักชำระหนี้นั้นต้องกำหนดให้มีเงินเหลือเพื่อใช้ในการดำรงชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ซึ่งได้มีการสั่งกำชับแล้ว ด้วยข้าราชการครูมีภาระหนี้สินกันจำนวนมากและยังมีครูในบางหน่วยงานยังไม่ได้ถูกหักชำระหนี้ให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว ทั้งที่ระเบียบได้มีการบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งระเบียบถูกบังคับใช้เฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่สามารถใช้บังคับได้แต่ยังไม่ได้รวมไปถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า กรมราชทัณฑ์มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงมีสหกรณ์ของกรมราชทัณฑ์หรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์มีสหกรณ์ออมทรัพย์กรมราชทัณฑ์ แต่ไม่มีระเบียบการหักชำระหนี้ในลักษณะของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์มีเงินรายได้หลายส่วน ซึ่งสำหรับเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์จะมีเงินค่าตอบแทนจากเงินเดือน เงินค่าเสี่ยงภัย แต่ถ้าหากกู้ในสมัยที่ท่านนัทธี จิตสว่าง ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีนโยบายให้เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อาจจะแตกต่างกับการดำเนินการของคณะกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมราชทัณฑ์ ที่มีความประสงค์จะทำผลงานให้ผลประกอบการของ

สหกรณ์เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถแจกจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกได้เป็นจำนวนที่สูงขึ้น จึงมีการขยายเพดานเงินกู้จากเดิมอยู่ที่ ๕๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และเกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ เนื่องจากเป็นหนึ่งในกรรมการของสหกรณ์ฯ จึงมีความพยายามที่จะชะลอการขยายเพดานเงินกู้ แต่เมื่อไม่สามารถกู้จากสหกรณ์ฯ ได้มากก็จะต้องหันไปพึ่งเงินกู้นอกระบบ ท้ายที่สุดเมื่อชำระหนี้ไม่ไหวก็จะถูกสถาบันการเงินยึดทรัพย์ สั่งฟ้องล้มละลาย และถูกให้ออกจากราชการ ถ้าหากกู้จากสหกรณ์ฯ ก็สามารถที่จะผ่อนปรนให้ผ่อนชำระหนี้ได้ ที่ผ่านมา การดำเนินการของสหกรณ์ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือน แต่มีกำหนดไว้เป็นจำนวนเงินคงเหลือหลังจากหักชำระหนี้แล้วประมาณ ๓,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการเป็นระเบียบที่น่าจะมีประสิทธิภาพ กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณาลองนำมาปรับใช้ก็ได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) กล่าวเสริมว่า มีประเด็นหนึ่งที่อยากนำเสนอตามประสบการณ์ที่ได้เป็นคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์ โดยเฉพาะเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย โดยในบางครั้งอาจเป็นความผิดทางวินัยที่เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่มีการลงโทษกันอย่างหนัก ไม่ได้มีการปกครองดูแลกันอย่างพี่น้อง เช่น ข้าราชการบางรายทำงานผิดพลาด ซึ่งสมมติหากเป็นกรณีของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ คือกรณีที่มีการดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องขังผิดพลาดโดยไม่ได้ให้รับการฝึกอบรมโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกรมราชทัณฑ์ แต่คนทำงานสามารถที่จะทำผิดพลาดกันได้ และเป็นข้อผิดพลาดที่สามารถแก้ไขได้ ถ้ามีการสอบสวนวินัยร้ายแรง ในกรณีดังเช่นที่กล่าวมา อาจทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียดเนื่องจากกลัวความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน เพราะอาจทำให้ถูกสอบสวนวินัยร้ายแรง ในทางกลับกันราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานที่ให้โอกาสกับผู้กระทำผิดผ่านหลากหลายวิธีการจนถึงมีการพระราชทานอภัยโทษ แต่เมื่อเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมราชทัณฑ์ทำงานผิดพลาดเล็กน้อย กลับกลายเป็นกรมราชทัณฑ์ลงโทษทางวินัยร้ายแรง จึงอยากให้สร้างสังคมการทำงานด้วยระบบคุณธรรมอยู่กันแบบพี่น้อง หากไม่ได้เป็นเรื่องชั่วร้ายทุจริต แต่เป็นกรณีผิดพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจ แม้ว่าจะเป็นนโยบายสำคัญที่พลาดไม่ได้ แต่เมื่อพลาดไปแล้วถูกสอบสวนวินัยร้ายแรงทำให้ต้องมีการอุทธรณ์ไปยังคณะอนุกรรมการสามัญ (อ.ก.พ.) ก็เป็นเรื่องที่เสียเวลา ซึ่งมีโอกาสที่จะทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียดจนนำไปสู่การทำอัตวินิบาตกรรม หรือ ปัญหาทางจิตได้ และด้วยที่เราไม่ได้มีการศึกษาปัญหาของการทำอัตวินิบาตกรรมของเจ้าหน้าที่ ๔ ราย ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ด้วยว่าเกิดจากอะไรจึงอยากให้ระมัดระวัง ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้มีอธิบดีคนใหม่แล้ว เข้าสู่ยุคใหม่ถ้าหากบริหารได้ดีจะสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า ขอให้กรมราชทัณฑ์ไปดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมด้วย เนื่องจากงานราชทัณฑ์เป็นงานที่ตรากตรำไม่น่าอภิรมย์ อาจทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียด

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) กล่าวขอบคุณท่านพิศิษฐ์ฯ ที่ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวขึ้นมา เพราะจากที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหนึ่งใน คณะอนุกรรมการสามัญ (อ.ก.พ.) ระดับกรม และได้เคยปฏิบัติงานในเรือนจำมาก่อน สำหรับกรณีของการจัดการอบรมโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ ที่กล่าวถึงเป็นนโยบายที่ความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ หากไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทำให้ข้อผิดพลาดในการดำเนินงานดังกล่าวต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวนวินัยร้ายแรงเมื่อเปรียบเทียบกับการปฏิบัติทั่วไป และโดยปกติแล้วผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำมักจะมีเล่ห์เหลี่ยมมากมายในการสร้างสถานการณ์ที่จะนำมาสู่การร้องเรียนในภายหลังได้ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าของเจ้าหน้าที่ในช่วงที่มีการดำเนินเรื่องการขอพระราชทานอภัยโทษ หรือ ลดวันต้องโทษ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ต้องขังร้องเรียนได้ โดยสำหรับแนวทางในการลงโทษในกรณีของการปล่อยตัวผิดพลาดโทษไม่รุนแรงถึงระดับให้ออกจากราชการถ้าไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ ซึ่งในกรณีนี้ไม่ได้เป็นการปล่อยตัวผิดพลาดด้วยซ้ำ แต่เป็นการขาดการอบรมกลับมีโทษให้ออกจากราชการ จึงทำให้เกิดการฟ้องร้องที่ศาลปกครองและได้มีการแย้งไว้ว่า เป็นกรณีที่ไม่สมควรให้ออกจากราชการ ปัจจุบันอยู่ระหว่างรอผลพิจารณาคดีจากศาลปกครอง หากโชคดีก็จะสามารถกลับมาปฏิบัติราชการได้ ซึ่งจากกรณีการลงโทษทางวินัยเรื่องนี้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เรือนจำเกิดความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่

อีกกรณีหนึ่ง คือ ผู้ต้องขังหลบหนี เจ้าหน้าที่จะมีความผิดให้ออกจากราชการ แต่เดิมกรมราชทัณฑ์ ใช้พระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ในการลงโทษ ร่วมกับนโยบายการบริหารงานที่เข้มข้น คือ ให้มีการดำเนินการทางวินัยร้ายแรง ซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำบางท่านไม่ดำเนินการตามนโยบายเนื่องจากไม่พร้อมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น หากมีการดำเนินการทางวินัยร้ายแรงผิดพลาด จึงขอขอบคุณที่ได้ยกประเด็นนี้มาเพื่อให้ได้สะท้อนภาพการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยจากที่ได้ไปตรวจราชการมาก็ได้สั่งให้มีการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการแต่บางเรือนจำไม่ได้มีงบประมาณมากเพียงพอที่จะสามารถจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้ เป็นปัญหาต่อเนื่องไปถึงความเครียดของเจ้าหน้าที่นำไปสู่การขอย้ายหรือลาออกต่อไป จึงขอนำเรียนคณะกรรมการเพื่อให้คำแนะนำแก่กรมราชทัณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ และขอสอบถามว่าแนวทางการในการลงโทษในกรณีที่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวแต่ขาดการอบรมในบางกิจกรรมทุกกรณี ถูกดำเนินการในแนวทางเดียวกับกรณีที่ได้ยกตัวอย่างขึ้นมาหรือไม่

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) กล่าวว่า กรณีนี้เป็นกรณีแรกที่ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวโดยไม่ได้ผ่านการอบรมแล้วเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบถูกตัดสินให้ออกจากราชการ ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นปัญหาที่ได้รับความสนใจเนื่องจากมีการร้องเรียนไปยังระดับสูง

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะอนุกรรมการสามัญประจำกระทรวงยุติธรรม (อ.ก.พ. กระทรวงยุติธรรม) ซึ่งมีหลายกรณีที่ อ.ก.พ. กระทรวงยุติธรรม พิจารณาแล้ว เป็นไปตามที่ ท่านพิศิษฐ์ฯ ได้ตั้งข้อสังเกต คือ สิ่งที่กรมราชทัณฑ์ได้ตัดสินลงโทษเจ้าหน้าที่ไปในบางครั้งมีความรุนแรงมากเกินไป อ.ก.พ. กระทรวงยุติธรรม จึงได้มีมติปรับให้เป็นการว่ากล่าวตักเตือนแทนที่จะเป็นการลงโทษที่หนักกว่า

/และกลายเป็น...

และกลายเป็นข้อยุติในหลายกรณี โดยในการประชุมปลัดกระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาเรื่องเหล่านี้อย่างรอบคอบทำให้กรณีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ ได้รับการตัดสินลงโทษทางวินัยอย่างเหมาะสมเป็นธรรมต่อข้าราชการกรมราชทัณฑ์มากขึ้น

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๙ ความคืบหน้าการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. ....

ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรม (นายนิทัศน์ แสงวัฒนะ) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้เริ่มต้นศึกษาแนวทางการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non - custodial measures) ในประเทศไทย โดยภายหลังจึงได้ขยายผลไปสู่การศึกษาถึงการดำเนินการตามความในมาตรา ๘๙/๑ มาตรา ๘๙/๒ และมาตรา ๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พร้อมทั้งยังศึกษาถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ด้วยในส่วนของผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกระหว่างพิจารณาคดีว่าภาครัฐจะมีค่าใช้จ่ายประมาณเท่าใด ต่อจากผลการศึกษาในครั้งนั้น จึงเป็นที่มาของการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. .... ตามความในมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่รายงานถึงความคืบหน้าต่อไป

หัวหน้ากลุ่มพัฒนากฎหมาย สำนักงานกิจการยุติธรรม (นางสาวสุดาพร สกุลดี) รายงานความคืบหน้าของการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. .... ว่า นับตั้งแต่มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดสถานที่ควบคุม จำคุก และทุเลาการบังคับโทษจำคุกใน ๓ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๘๙/๑ มาตรา ๘๙/๒ และมาตรา ๒๔๖ โดยต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ไม่มีการนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้ให้เกิดผลได้จริง เนื่องจากมาตรการดังกล่าวยังไม่ได้มีการประกาศสถานที่คุมขัง ประกอบกับสถานที่หรือลักษณะของสถานที่คุมขัง ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ ในข้อ ๓ สถานที่ต้องขังที่มีลักษณะไม่ต่างจากเรือนจำ จึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมแก้ไขกฎกระทรวงดังกล่าว เฉพาะตามความในมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง แห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ และให้กำหนดบ้านหรือที่พักอาศัยของบุคคลดังกล่าวสามารถใช้เป็นสถานที่คุมขังได้ (House Arrest) โดยให้นำมาตรการในเรื่องของการเฝ้าระวังผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้ในการควบคุม คุมขังดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ลงนามนำส่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ที่ผ่านมา เรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการบรรจุวาระเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนการเสนอร่างกฎหมายต่อไป

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. .... รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการเกี่ยวกับร่างกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานคณะทำงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานคณะทำงานคนที่ ๑ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (นายวัลลภ นาคบัว) เป็นรองประธานคณะทำงานคนที่ ๒ และผู้แทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงกรมราชทัณฑ์ที่เป็นฝ่ายเลขานุการร่วมด้วย ซึ่งคณะทำงานฯ ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ และมีมติเห็นชอบในการดำเนินการรองรับร่างกฎกระทรวงดังกล่าวว่าจะต้องมีการเตรียมการตามมาตรา ๘๙/๑ และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องหลายด้าน เช่น การจัดหาสถานที่อื่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี รวมถึงการเตรียมความพร้อมของผู้ควบคุม การจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ตลอดจนการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจกับสังคม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้สั่งการให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดหาสถานที่อื่นในการคุมขัง และการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับร่างกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ทั้งนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการ ได้มีการเสนอร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดหาสถานที่อื่นฯ เสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาลงนามแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมเพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า การกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่นเป็นอำนาจของศาลในการกำหนดให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาคดีไปอยู่ในสถานที่อื่น ส่วนกรณีที่ศาลไม่ให้ประกันตัวก็จะต้องไปอยู่ในเรือนจำ ซึ่งกรมราชทัณฑ์จะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ตามระเบียบวาระข้อ ๓.๒

มติที่ประชุม รับทราบ

<u>ระเบียบวาระที่ ๔</u> **เรื่องเพื่อพิจารณา**

๔.๑ หลักสูตรสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า เนื่องด้วยในมาตรา ๑๙ ได้กำหนดไว้ว่า ในคดีที่มีการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในระหว่างรับโทษจำคุกเพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ โดยจะขอรวมกันไปในการฟ้องคดีดังกล่าวหรือก่อนศาลมีคำพิพากษาก็ได้ โดยมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งประกอบด้วย (๑) มาตรการทางการแพทย์ และ (๒) มาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง โดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ มอบหมายให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัยเป็นผู้รายงาน

/ผู้อำนวยการ...

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย (นางสาววริศรา ศิริสุทธิเดชา) รายงานว่า กรมราชทัณฑ์ขอเสนอร่างหลักสูตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมิให้ก่ออาชญากรรมความรุนแรง แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน โดยมีระยะเวลาในการอบรมตามหลักสูตรในขั้นบำบัดฟื้นฟู ๑ - ๔ ปี ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ คือ การปฐมนิเทศและจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ขั้นตอนที่ ๒ คือ การอบรมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำความผิด จำนวนไม่น้อยกว่า ๘๓ ชั่วโมง ขั้นตอนที่ ๓ คือ การประเมินผลการเข้าอบรมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำความผิด และขั้นตอนที่ ๔ คือ การอบรมหลักสูตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมิให้ก่ออาชญากรรมความรุนแรง จำนวน ๑๓๓ ชั่วโมง ทั้งนี้ ระยะเวลาการอบรมให้เป็นไปตามผลการประเมิน การวิเคราะห์ และสอดคล้องกับคำสั่งศาล โดยมีรายละเอียดของการอบรมเฉพาะในขั้นตอนที่ ๒ และ ๔ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๑๖ ชั่วโมง ดังนี้

<u>ขั้นตอนที่ ๒ คือ การอบรมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำความผิด จำนวนไม่น้อยกว่า ๘๓ ชั่วโมง</u> ซึ่งจะเป็นหลักสูตรที่มีความเข้มข้นมากกว่าเดิม (จำนวน ๖๐ ชั่วโมง) โดยได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาและยกระดับความเข้มข้นของหลักสูตรตามที่คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เคยให้ข้อเสนอแนะไว้ ทั้งในส่วนของวิชาพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ โดยเพิ่มเป็น ๑๒ ชั่วโมง และวิชาบังคับตามลักษณะแห่งคดี อาทิ เพศศึกษาและการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม การจัดการกับอารมณ์ทางเพศและการปรับพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า และเน้นทักษะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่จะนำไปสู่ความรุนแรง เป็นต้น

<u>ขั้นตอนที่ ๔ คือ การอบรมหลักสูตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมิให้ก่ออาชญากรรมความรุนแรง จำนวน ๑๓๓ ชั่วโมง</u> แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

- ระยะแรก (๑ – ๒ เดือน) จำนวน ๔๖ ชั่วโมง อาทิ การปฐมนิเทศก่อนเข้าโปรแกรม การรู้จักตนเอง ศิลปะบำบัด ดนตรีสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างแรงบันดาลใจจากผู้ประสบความสำเร็จ

- ระยะที่สอง (๑ – ๒ ปี) จำนวน ๔๕ ชั่วโมง จะเน้นในเรื่องการฝึกทักษะเพื่อประกอบอาชีพตามความถนัด เพื่อให้ได้มีวิชาชีพติดตัว และการปฏิเสธยาเสพติด

- ระยะสุดท้าย (๑ – ๒ เดือนก่อนปล่อยตัว) จำนวน ๔๒ ชั่วโมง จะเน้นการเตรียมความพร้อมด้านครอบครัว การวางแผนการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษ แนะนำอาชีพสมัยใหม่ในปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมในการสมัครงาน

ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้รับความอนุเคราะห์จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายนัทธี จิตสว่าง) ซึ่งเป็นผู้ศึกษาวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับผู้ต้องขังกระทำผิดในคดีความรุนแรง เข้ามาร่วมในการยกร่างหลักสูตรดังกล่าวอีกด้วย

/ประเด็นอภิปราย...

ประเด็นอภิปราย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า หลักสูตรนี้จะใช้เฉพาะกับผู้ต้องขังในกลุ่มความผิดคดีทางเพศและที่ใช้ความรุนแรง และเป็นข้อบังคับว่าจะต้องผ่านหลักสูตรนี้ทุกรายใช่หรือไม่ และปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังที่กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวจำนวนเท่าใด

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย (นางสาววริศรา ศิริสุทธิเดชา) แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีจำนวนผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศประมาณ ๕,๑๐๐ ราย และความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ประมาณ ๑๙,๔๐๐ ราย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามเพิ่มเติมว่า หากบางเรือนจำมีผู้ต้องขังความผิดในลักษณะเช่นนี้เพียงไม่กี่ราย เรือนจำจะต้องดำเนินการจัดการอบรมอย่างใด

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย (นางสาววริศรา ศิริสุทธิเดชา) แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ที่ผ่านมาเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในการจัดการอบรมมีจำกัด กรมราชทัณฑ์จะใช้วิธีการย้ายผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมายในกรณีที่มีจำนวนน้อยมากจนไม่สามารถจัดการอบรมเองได้ตามเรือนจำต่าง ๆ ไปอยู่ที่เรือนจำหลักภายในเขตเดียวกันที่เป็นเรือนจำหลักในการขับเคลื่อนการอบรมโปรแกรมนั้น ๆ

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) เคยให้งบประมาณแก่สำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ โดยผลการวิจัยในปีแรกพบว่า การบำบัดที่ดีสุดควรเป็นการบำบัดเฉพาะราย (Individual Therapy) แต่อย่างไรก็ดี ผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนใหญ่กระทำความผิดสืบเนื่องมาจากการใช้สุราหรือสารเสพติด และสำหรับกรณีการกระทำความผิดที่ได้รับวินิจฉัยว่าเกิดจากโรคหรือภาวะทางจิตเวชเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศหรือความผิดปกติทางเพศ เช่น โรคกามวิปริต (Paraphilia) คาดว่าจะมีจำนวนไม่มากและหลายรายอาจจะยังไม่ได้รับการวินิจฉัย โดยกรณีล่าสุดเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา มีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะใช้บังคับกฎหมาย JSOC ได้กลับมากระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศเช่นเดิม โดยกรณีนี้เจ้าตัวยอมรับแล้วว่าเป็นโรคใคร่เด็ก ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ผู้กระทำความผิดจึงควรที่จะต้องเข้าถึงการวินิจฉัยโรคก่อน แล้วจึงจะสามารถเข้าถึงการรักษาได้ต่อไป

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวเสริมว่า หลักสูตรนี้จะมีกลุ่มเป้าหมาย ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มความผิดคดีทางเพศ และคดีที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๒๕,๐๐๐ ราย สำหรับเรือนจำที่มีผู้ต้องขังกลุ่มนี้จำนวนน้อยอาจจะต้องใช้นักจิตวิทยาดำเนินการในลักษณะการบำบัดเฉพาะราย ยกตัวอย่างเช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีการดำเนินการบำบัด ๒ รูปแบบ คือ แบบกลุ่ม และแบบเฉพาะราย ซึ่งหากมีนักจิตวิทยาเพียงพอกรมราชทัณฑ์อาจจะต้องมีการพัฒนากระบวนการบำบัดเฉพาะรายเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ทุกวันนี้ที่กรมราชทัณฑ์มีการกำหนดให้มีการบรรยายธรรมะ แต่บางครั้งเวลาเรือนจำไปประสานวัดเพื่อให้ส่งพระเข้าไปบรรยายในเรือนจำยังประสานได้ยาก หรือเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการศึกษาไทย เช่น ในพื้นที่ภาคใต้ประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ เนื้อหาการเรียนการสอน ๘ รายวิชา กลายเป็นว่ามีครูผู้สอนเพียงคนเดียว แต่ครูไม่ได้เชี่ยวชาญการสอนในทุกวิชา ซึ่งถือเป็นการทำร้ายเด็ก ดังนั้น จึงมีความเป็นห่วงในภาคปฏิบัติเกรงว่าจะเป็นภาระกับกรมราชทัณฑ์หรือไม่ และการบริหารจัดการอบรมที่จะต้องมีความเป็นมาตรฐาน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวเสริมว่า เมื่อพิจารณาร่างหลักสูตรแล้วจะเห็นว่าเน้นเรื่องจิตสังคมบำบัดคล้ายกันกับการบำบัดยาเสพติด โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ ๒ และ ๔ จะเป็นการบำบัดด้านวิธีคิด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะจะเป็นการปรับกระบวนการคิดให้รู้สำนึกผิดชอบชั่วดี กล่าวคือ การสร้างให้มีจิตสำนึก (Super Ego) เข้ามาช่วยจัดการความคิด รวมไปถึงการจัดการอารมณ์ที่จะต้องมีการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional quotient : EQ) พลังสุขภาพจิต (Resilience Quotient : RQ) อีกด้วย โดยในประเด็นนี้เห็นว่า กรมราชทัณฑ์สามารถบริหารจัดการอบรมหลักสูตรนี้โดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่กรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการเองได้ก็ให้ดำเนินการไปตามปกติซึ่งอาจจะดำเนินการพร้อมกันได้กับผู้เข้าอบรมหลักสูตรอื่นด้วยเพราะเป็นวิชาพื้นฐาน และในส่วนที่จะต้องใช้ความชำนาญเฉพาะก็ควรให้มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญจากภายนอกมาสอน โดยจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจิตบำบัด (Cognitive Behavioral Therapy : CBT) ซึ่งจะต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญมาดำเนินการ รวมทั้งควรให้มีการรักษาแบบจิตสังคมบำบัด (Psychosocial Treatment) ทั้งนี้ มีความเห็นว่าควรนำเรื่องนี้เสนอให้คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำร่วมพิจารณาด้วย เนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องเป็นบุคลากรด้านจิตวิทยาจำนวนมาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า กฎหมายกำหนดไว้ว่าหลักสูตรนี้จะต้องนำเข้าให้คณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์นำหลักสูตรมาเสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ โดยหากผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์แล้ว กรมราชทัณฑ์จะได้เสนอหลักสูตรให้คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นกฎหมายที่เพิ่งตราออกมาใหม่ โดยมีเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมายและไม่มีประสิทธิผลในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ จึงได้มีการออกกฎหมายเฉพาะในลักษณะนี้ขึ้นมาเพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ดี

/กฎหมาย...

กฎหมายฉบับนี้มีข้อจำกัดในตัวเองอยู่หลายประการ โดยประการแรก คือ มีการจำกัดกลไกในการบังคับใช้กฎหมาย โดยบทบัญญัติมาตรา ๓ ที่กำหนดไว้ว่ากฎหมายนี้จะใช้บังคับกับกลุ่มความผิดใด ประการที่สอง คือ ลักษณะของกลไก มีการกำหนดวิธีการ/มาตรการที่ผู้ปฏิบัติจะต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมาก ประกอบด้วยหลักความจำเป็น หลักสมดุล และหลักสัดส่วน ซึ่งถือว่าน่าเห็นใจทางผู้ปฏิบัติอย่างมากเพราะจะต้องพิจารณาว่าแค่ไหนเพียงใดที่เข้าเกณฑ์ของความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการเหล่านี้ และต่อมาคือการพิจารณากำหนดมาตรการให้เหมาะสมตามสัดส่วนพฤติการณ์ที่ปรากฏเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของกฎหมายจะเห็นว่าเป็นภาระหน้าที่และมีความสำคัญ และน่าจะมีประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติอยู่มาก โดยขอย้อนประเด็นเกี่ยวโยงไปถึงเรื่องการดูแลคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่และบุคลากร ซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้กล่าวถึงกรณีว่า เจ้าหน้าที่ถูกกล่าวหาร้องทุกข์กล่าวโทษอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรง ซึ่งในส่วนนี้สามารถร้องขอให้พนักงานอัยการเข้าไปแก้ต่างให้ข้าราชการได้ เว้นแต่กรณีข้าราชการทุจริตประพฤติมิชอบที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากกลไกทางกฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ช. ห้ามมิให้พนักงานอัยการเข้าไปแก้ต่างให้แก่ข้าราชการในกรณีการทุจริตดังกล่าว อย่างไรก็ดี เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายที่ใหม่ทั้งแนวคิดและวิธีการปฏิบัติในเบื้องต้นจึงควรมีการให้ความรู้แก่สังคมและผู้ที่อาจจะได้รับผลกระทบ เนื่องจากจะมีกระบวนการทางศาลเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการไต่สวน และมีการรับฟังความเห็นจากผู้ที่ได้รับผลกระทบ ดังนั้น จึงมีโอกาสที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับการโต้แย้งในประเด็นของการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

สอบถามว่า การพิจารณาเรื่องนี้โดยคณะกรรมการราชทัณฑ์ก่อนที่จะเสนอให้คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำพิจารณาจะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ ถ้าหากคณะกรรมการราชทัณฑ์ให้ความเห็นชอบแล้วแต่คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไม่เห็นชอบ จะเป็นประเด็นหรือไม่อย่างไร เนื่องจากว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเองก็มีผู้เชี่ยวชาญที่จะสามารถพิจารณาหลักสูตรนี้ได้ และในการยกร่างหลักสูตรจะต้องผ่านการวิจัยการศึกษามาในระดับหนึ่งแล้ว คงมิใช่เป็นการกำหนดโดยไม่คำนึงถึงภาคปฏิบัติว่าจะสามารถทำได้หรือไม่

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ

สอบถามว่า หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ (กฎหมาย JSOC) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๙ ที่ระบุถึงมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ๒ มาตรการ ได้แก่ (๑) มาตรการทางการแพทย์ และ (๒) มาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ซึ่งหมายถึงคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเอกสารการประชุมระบุว่ากรมคุมประพฤติอยู่ระหว่างการยกร่างกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๙ (๒) และกรมราชทัณฑ์ได้รับมอบหมายให้จัดทำมาตรการพัฒนาพฤตินิสัยที่ใช้เพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำความผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ จึงขอสอบถามว่ากรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรนี้ขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อการกำหนดมาตรการอื่นใดที่กรมคุมประพฤติจะต้องนำไปกำหนดไว้ในกฎกระทรวงใช่หรือไม่

/อธิบดี...

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
กล่าวตอบว่า กรมราชทัณฑ์ยกร่างหลักสูตรนี้ขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อการกำหนดมาตรการอื่นใดที่กรมคุมประพฤติจะต้องนำไปกำหนดไว้ในกฎกระทรวงต่อไป

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ
กล่าวเสริมว่า พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ (กฎหมาย JSOC) ได้กำหนดรายละเอียดของมาตรการทางการแพทย์ไว้อย่างชัดเจนมาก โดยในมาตรา ๒๑ ระบุไว้ว่า ให้กรมราชทัณฑ์นำผลของการใช้มาตรการทางการแพทย์มาใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาลดโทษ พักการลงโทษ หรือให้ประโยชน์อื่นใด ซึ่งจะเห็นผลของการสั่งใช้มาตรการทางการแพทย์ได้ชัดเจนมาก แตกต่างกับการสั่งใช้มาตรการอื่นใด ที่ไม่ได้กล่าวถึงประโยชน์ปลายทางเลยว่าจะได้อะไรบ้าง มีเพียงในมาตรา ๒๐ ที่กำหนดไว้ว่า หากกรมราชทัณฑ์จัดทำรายงานผลการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อพนักงานอัยการว่าผู้ต้องขังอบรมแล้วดีขึ้น ศาลอาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้ ดังนั้น จึงเกิดคำถามขึ้นว่าสำหรับหลักสูตรดังกล่าวนี้ เมื่อผู้ต้องขังได้รับการอบรมจนครบระยะเวลา ๒๑๖ ชั่วโมงเรียบร้อยแล้ว ปลายทางจะเกิดผลอย่างใดบ้าง จึงขอเสนอว่า กรมราชทัณฑ์จะต้องไปตรวจสอบว่ากฎกระทรวงที่กรมคุมประพฤติกำลังจัดทำอยู่นั้น มีการกำหนดประเด็นเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนแล้วหรือไม่ นอกจากนี้สำหรับข้อกังวลของที่ประชุมว่า กฎกระทรวงที่จะกำหนดมาตรการอื่นใด จะต้องไปผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งมีกรมคุมประพฤติเป็นฝ่ายเลขานุการ ไม่ใช่คณะกรรมการราชทัณฑ์ จึงขอเสนอแนะว่า หากร่างหลักสูตรนี้ ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์แล้ว กรมราชทัณฑ์ควรที่จะสามารถนำหลักสูตรดังกล่าวนี้ไปใช้กับภารกิจงานราชทัณฑ์เองได้ด้วยหรือไม่ นอกเหนือจากการนำไปใช้ในภารกิจตามกฎหมาย JSOC เพราะถือว่าเป็นการพัฒนาพฤตินิสัยรูปแบบหนึ่ง ถือว่าเป็นการลงแรงครั้งเดียวได้ประโยชน์สองทาง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวเสริมว่า อยากให้ทางกรมราชทัณฑ์และกรมคุมประพฤติร่วมกันดำเนินการ โดยจะต้องยกร่างกฎกระทรวงให้ผ่านความเห็นชอบคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำให้เรียบร้อยก่อนหรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
กล่าวว่า เหตุที่กรมราชทัณฑ์นำเสนอวาระนี้ เนื่องจากประเด็นในการแก้ไขบำบัดนักโทษในเรือนจำเป็นบทบาทโดยแท้ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งบริหารเชิงนโยบายโดยคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพียงแต่พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ (กฎหมาย JSOC) ได้ขีดกรอบไว้เฉพาะกลุ่มผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓ ของกฎหมาย JSOC ซึ่งกรมเห็นว่าควรเสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือคำแนะนำ สำหรับส่วนของกฎกระทรวงที่จะต้องออกโดยกรมคุมประพฤติ ควรจะออกมาในเชิงว่าให้กรมราชทัณฑ์ไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุดใด ให้เป็นเหมือนการส่งต่อให้กรมราชทัณฑ์มาดำเนินการในรายละเอียดต่อไป ซึ่งหากเป็นเช่นนี้อาจจะต้องให้กฎกระทรวงดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำให้เรียบร้อยก่อน

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า หากเป็นเช่นนี้ จะต้องเร่งรัดให้ทางกรมคุมประพฤติดำเนินการออกกฎกระทรวงให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ กล่าวว่า ตามที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอหลักสูตรการพัฒนาพฤตินิสัยที่เสนอในส่วนนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ (กฎหมาย JSOC) ซึ่งจะมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กรมคุมประพฤติ และมีกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยสนับสนุนหลัก ซึ่งการดำเนินการของหลักสูตรการพัฒนาพฤตินิสัยที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอ ควรที่จะนำไปเสนอให้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมาใช้กับผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่มความผิดตามกฎหมาย JSOC ได้แก่ คดีความผิดทางเพศ และคดีความรุนแรง โดยหากหลักสูตรได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเรียบร้อยแล้ว และกรมราชทัณฑ์มีความประสงค์จะปรับใช้หลักสูตรดังกล่าวกับผู้ต้องขังกลุ่มอื่น ๆ ด้วย จึงจะนำมาเสนอขอความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์เป็นลำดับถัดมา

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์ขอปรับเป็นการรายงานวาระ ๔.๑ หลักสูตรสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นวาระเพื่อทราบ และขอรับคำแนะนำจากคณะกรรมการราชทัณฑ์

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเส่ย) กล่าวเสริมว่า เหตุที่กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดทำร่างหลักสูตรดังกล่าวนี้ขึ้นมา เนื่องจากว่าผู้ต้องขังกลุ่ม JSOC เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ จึงจะต้องจัดทำหลักสูตรที่มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ขอปรับการนำเสนอวาระเรื่องนี้เป็นวาระเพื่อทราบ และจะนำไปเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เนื่องจากองค์ประกอบใกล้เคียงกัน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน รวมทั้งมีปลัดกระทรวงยุติธรรม และปลัดกระทรวงมหาดไทย เช่นเดียวกัน

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์ขอเปลี่ยนแปลงการนำเสนอวาระนี้ เป็นวาระเพื่อทราบ พร้อมทั้งจะนำคำแนะนำจากคณะกรรมการฯ ที่ได้ร่วมกันให้ความเห็นไปประกอบการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ สอบถามเพิ่มเติมว่า หลักสูตรนี้ กรมราชทัณฑ์ประสงค์ที่จะใช้กับผู้ต้องขังกลุ่ม JSOC กลุ่มเดียว หรือว่าจะได้ประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นกลุ่มผู้ต้องขังกรณีทั่วไปของกรมราชทัณฑ์ร่วมด้วย หรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ ชี้แจงว่า หลักสูตรนี้มีความครอบคลุมถึงผู้ต้องขังกลุ่มอื่นด้วย ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมักจะมีองค์ประกอบของการใช้ความรุนแรงร่วมด้วย หรือหากพิจารณาถึงองค์ประกอบการกลับไปกระทำผิดซ้ำร่วมด้วย

/กรรมการ...

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวเสริมว่า หลักสูตรนี้มีลักษณะเป็นจิตสังคมบำบัด (Psychosocial) ของกลุ่มบำบัดยาเสพติดคล้ายกับที่กรมสุขภาพจิตดำเนินการอยู่ ซึ่งมีประโยชน์มาก แต่หากพิจารณาเป็นรายวิชา (Module) จะพบว่ามีความซ้ำซ้อนกับหลักสูตรพัฒนาพฤตินิสัยหลักสูตรอื่นที่มีอยู่แล้วในเรือนจำ แต่หากกรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมก็ควรดำเนินการต่อ และควรมีการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประเมินหลักสูตรต่อไป ว่านำมาใช้กับผู้ต้องขังแล้วดีขึ้นหรือไม่ เกิดแรงจูงใจ (Incentive) ให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างไรบ้าง เพราะก่อนหน้านี้เคยให้คำแนะนำในที่ประชุมกับทางกรมคุมประพฤติเรื่องในการจัดทำเรื่องจิตสังคมบำบัดในลักษณะนี้ด้วยแล้วเช่นกัน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวสรุปว่า เมื่อคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำให้ความเห็นชอบและออกกฎกระทรวงแล้ว และได้มีการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๑๙ (๒) มาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ถึงแม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้ระบุว่าให้มีการนำมารายงานคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อทราบ กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณานำรายละเอียดของหลักสูตรมารายงานให้คณะกรรมการราชทัณฑ์รับทราบถึงแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ก็ได้

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์ปรับการนำเสนอวาระเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๔.๑ หลักสูตรสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นวาระเพื่อทราบ โดยคณะกรรมการมีมติที่ประชุมว่า รับทราบ และเมื่อหลักสูตรดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำแล้ว กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณานำรายละเอียดมารายงานคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อทราบต่อไป

๔.๒ การปรับปรุงอัตราเงินเพิ่มสำหรับข้าราชการกรมราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ขอเสนอวาระนี้เพื่อให้ที่ประชุมให้ความเห็นชอบในหลักการเพื่อดำเนินการปรับปรุงอัตราเงินเพิ่มสำหรับข้าราชการกรมราชทัณฑ์ตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดไว้ว่า เจ้าพนักงานราชทัณฑ์จะได้รับค่าตอบแทนนอกจากเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง โดยได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของเจ้าพนักงานเรือนจำตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของเจ้าพนักงานเรือนจำฯ โดยปัจจุบันกรมราชทัณฑ์จึงถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของเจ้าพนักงานเรือนจำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

๑) บัญชีลักษณะงานประเภทตลอดเวลา มีสิทธิได้รับเงินเพิ่ม ๘,๐๐๐ บาท

๒) บัญชีลักษณะงานประเภทบางเวลา มีสิทธิได้รับเงินเพิ่ม ดังนี้

(๑) ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ชั่วโมงต่อเดือน มีสิทธิได้รับเงินเพิ่ม ๘,๐๐๐ บาท

(๒) ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า ๗๕ ชั่วโมงต่อเดือน มีสิทธิได้รับเงินเพิ่ม ๔,๐๐๐ บาท

/อย่างไรก็ดี...

อย่างไรก็ดี กรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับภาระงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์ซึ่งเกี่ยวกับการดูแลผู้ที่ก่อคดีอาชญากรรมร้ายแรงและทำให้สังคมหวาดกลัว ที่พบได้ในสื่อทั้งหนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ หรือช่องทางติดตามข่าวสารอื่น ๆ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วเมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษให้จำคุกและส่งต่อมาอยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ด้วยเหตุนี้ เพื่อที่จะทบทวนให้ค่าตอบแทนมีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ จึงเสนอขอความเห็นชอบเพื่อให้กรมราชทัณฑ์ได้ศึกษาเรื่องดังกล่าว เพื่อที่จะออกเป็นระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังต่อไป เพื่อให้เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ได้รับค่าตอบแทนเทียบเคียงกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่าเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวที่นำเข้ามาพิจารณา เพื่อให้กรมราชทัณฑ์ได้ศึกษาและนำไปขับเคลื่อนต่อไป โดยไม่นานมานี้ได้เข้าร่วมการประชุมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีตำแหน่งรองอธิบดีจำนวนมากถึง ๕ คน แต่ก็ได้รับฟังมาว่าจะมีการได้รับจัดสรรตำแหน่งรองอธิบดีเพิ่มเติมให้แก่หน่วยงานอีกโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ดังนั้น หากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สามารถทำได้สำเร็จ อาจพิจารณาเชิญมาหารือร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ก็ถือเป็นหน่วยงานที่มีภาระงานจำนวนมาก เป็นงานที่ตรากตรำควรได้รับค่าตอบแทนเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม จึงมีความเห็นว่าหากต้องการศึกษาให้ใช้แนวทางการดำเนินงานของ ป.ป.ส. ที่ดำเนินการสำเร็จแล้วเป็นตัวอย่างเอามาใช้เปรียบเทียบ เนื่องจากการดำเนินการในประเด็นนี้เป็นเรื่องระหว่างกระทรวงยุติธรรมและกรมบัญชีกลางสองหน่วยงานเท่านั้นในการดำเนินการออกระเบียบฯ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นเพิ่มเติม และเห็นด้วยอย่างยิ่งที่กรมราชทัณฑ์พยายามที่จะพัฒนาสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาแนวทางการปรับปรุงอัตราเงินเพิ่มสำหรับข้าราชการกรมราชทัณฑ์

๔.๓ การผลักดันการใช้สถานที่อื่นเพื่อควบคุมตัวกรณีผู้กระทำผิดคดีขับรถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า โดยข้อเท็จจริงแล้วกรมราชทัณฑ์พบว่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ศาลจึงมีคำพิพากษาให้จำคุกหรือกักขัง โดยที่กลุ่มผู้ต้องขังหรือผู้ต้องกักขังดังกล่าวไม่ได้มีความเป็นอาชญากรร้ายแรง และสิ่งสำคัญคือ เมื่อถูกคุมขังอยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์จะต้องไปปะปนกับผู้ที่มีคดีความผิดร้ายแรงกว่า และเคยเกิดกรณีการถูกทำร้ายจนเสียชีวิตมาแล้ว ซึ่งถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะมีความพยายามในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีผู้ต้องขังหรือผู้ต้องกักขังได้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ แต่ก็ยังมีความเสี่ยงดังกล่าวอยู่ ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงมีความประสงค์ที่จะผลักดันให้ผู้ต้องขังหรือผู้ต้องกักขังกลุ่มนี้ไปคุมขังในสถานที่อื่นที่มีความเหมาะสม น่าจะเป็นการคุ้มครอง

สิทธิมนุษยชนและเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดมากกว่า ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับจราจร แบ่งเป็น นักโทษเด็ดขาด ๒๔,๗๐๐ ราย ผู้ต้องขังระหว่าง ๔,๕๐๐ ราย ผู้ต้องกักขัง ๑,๑๐๐ ราย ซึ่งถือเป็นจำนวนที่สูงในระดับหนึ่ง และทำให้การควบคุมดูแลของเรือนจำค่อนข้างลำบาก ด้วยเหตุนี้ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอให้มีการนำประเด็นนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และขอให้สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ก่อนที่จะบรรจุเป็นวาระเพื่อกำหนดสถานที่ที่เหมาะสมต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า สำหรับวาระนี้เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาหลายส่วน เริ่มตั้งแต่ประเด็นของการกักขังแทนค่าปรับ อันเป็นการแสดงถึงความเหลื่อมล้ำที่ว่า ‘คุกมีไว้ขังคนจน’ เนื่องจากมีโทษปรับ แต่ไม่มีเงินจ่ายค่าปรับ ทำให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับวัน ๕๐๐ บาท บางรายถูกปรับเป็นหลักแสนบาท ซึ่งตามจริงศาลอยากปล่อยตัวและให้จ่ายค่าปรับ โดยบางแห่งหากผู้บัญชาการเรือนจำยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกไปทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ศาลอาจพิจารณาอนุญาต รวมไปถึงประเด็นของศาลที่มีคำพิพากษาให้จำคุกหรือกักขังกับผู้กระทำความผิดในคดีลักษณะนี้ ซึ่งทำให้เรือนจำมีความแออัดมากยิ่งขึ้น จึงทำให้กรมราชทัณฑ์นำเสนอประเด็นปัญหานี้ เพื่อให้นำเข้าเป็นวาระเพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติร่วมพิจารณาประเด็นนี้ต่อไป

ประเด็นอภิปราย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวว่า สำหรับประเด็นการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนโทษปรับมาเป็นโทษกักขังนั้น ถือว่าขัดหลักการ เพราะว่าโทษตามกฎหมายอาญาที่ได้กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ ๕ สถาน (ได้แก่ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน) โทษกักขังจึงถือว่าร้ายแรงมากกว่าโทษปรับ ซึ่งโทษกักขังเมื่อเข้ามาแล้วก็เป็นภาระของกรมราชทัณฑ์ ดังนั้น จึงถือเป็นโอกาสดีที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอประเด็นนี้ และพิจารณาถึงหลักทฤษฎีการลงโทษ โดยโทษที่ต่ำกว่าไม่ควรจะถูกเปลี่ยนเป็นโทษที่สูงกว่า เช่น โทษจำคุกจะเปลี่ยนเป็นโทษประหารชีวิตมิได้ นอกจากนี้ อาจพิจารณาเทียบเคียงโทษในลักษณะใกล้เคียงกัน คือ การปรับเป็นพินัย ซึ่งการปรับมิใช่โทษปรับทางอาญา และไม่มีการสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) กล่าวว่า ประเด็นหนึ่งที่อาจจะไม่ได้มีการพิจารณาถึงคือประเด็นของความคุ้มทุน เพราะว่าสั่งให้กักขังแทนค่าปรับแต่กลายเป็นว่ารัฐต้องมาเลี้ยงดู ทั้งค่าอาหารเสื้อผ้า กลายเป็นภาระที่รัฐไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ จึงเป็นเรื่องที่ดีมากที่กรมราชทัณฑ์เสนอให้มีการศึกษาในประเด็นนี้อย่างจริงจังว่ารัฐมีต้นทุนที่จะต้องเสียเป็นจำนวนเท่าใด เทียบกับค่าปรับจำนวนเท่าใด หรืออาจจะมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือและจ่ายค่าปรับแทนให้ โดยอาจจะมีการรณรงค์จัดกิจกรรมเพื่อระดมเงินเข้ากองทุน จะได้ไม่เป็นการขัดกับฝ่ายตุลาการก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอเรื่องนี้เพราะประสงค์ให้มีการนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานคณะกรรมการ ซึ่งได้เร่งรัดให้ทางสำนักงานกิจการยุติธรรมจัดประชุมคณะกรรมการชุดนี้โดยเร็ว เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการยกระดับกระบวนการยุติธรรม โดยขอให้กรมราชทัณฑ์ประสานกับสำนักงานกิจการยุติธรรมในรายละเอียด พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการราชทัณฑ์ไปประกอบการดำเนินการต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด) กล่าวเพิ่มเติมว่า ในประเด็นนี้ อาจจะต้องมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะการสั่งให้กักขังแทนค่าปรับกำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ฉะนั้นจึงขอให้สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้ให้ครบทุกประเด็น

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่า ขออนุญาตฝากประเด็นให้ทางสำนักงานกิจการยุติธรรม หากจะดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มเติม อาจพิจารณากำหนดประเด็นการศึกษาแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ คือ ข้อกังวลของกรมราชทัณฑ์ คือการนำตัวผู้กระทำผิดกลุ่มนี้ออกไปคุมขังสถานที่อื่นที่มิใช่เรือนจำเพื่อลดต้นทุนลดภาระ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก ก็ให้นำตัวไปควบคุมที่สถานีตำรวจ หรือหากตำรวจมีโรงเรียนฝึกก็ควรที่จะไปจัดสถานที่ไว้สำหรับควบคุมตัวแทนที่จะนำตัวมาคุมขังในเรือนจำ ระดับที่ ๒ คือ ประเด็นการปรับโทษให้เป็นโทษกักขังแทนค่าปรับ และการใช้การปรับเป็นพินัย ซึ่งหากมีความประสงค์สามารถดำเนินการได้โดยการนำฐานความผิดลักษณะนี้ไปใส่ไว้ในบัญชีท้าย แต่อย่างไรก็ดี หากจะมีการปรับโทษในเรื่องนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมควรจะศึกษาเรื่องนโยบายของประเทศร่วมด้วย เนื่องจากในความผิดเกี่ยวกับกรณีเมาแล้วขับปัจจุบันรัฐบาลได้มีการลงโทษหนักขึ้น เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำผิด ระดับที่ ๓ การจัดตั้งศาลจราจร ซึ่งประเทศไทยได้มีการพูดคุยเรื่องนี้มาหลายครั้ง จึงอาจจะเป็นการศึกษาการดำเนินการในระยะยาว เพื่อพิจารณาความเหมาะสมว่า ความผิดเกี่ยวกับการจราจร ควรเข้าสู่การพิจารณาของศาลจราจรมากกว่าศาลอาญาหรือไม่ อย่างไร

ผู้แทนผู้อำนวยการกองกฎหมาย (นางสาววริศรา กุญชร ณ อยุธยา) รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า จากการหารือร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรมในประเด็นของผู้กระทำผิดในคดีความผิดเกี่ยวกับการจราจร ซึ่งเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ประมาณ ๔,๕๐๐ ราย ได้รับแจ้งว่าสำนักงานกิจการยุติธรรมสามารถที่จะเพิ่มลักษณะความผิดดังกล่าวไว้ในบัญชีท้ายของร่างกฎกระทรวงกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีไว้ในสถานที่อื่น พ.ศ. .... ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำร่างกฎหมายได้ หากที่ประชุมมีมติให้ความเห็นชอบในเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีกลุ่มนี้ สามารถถูกควบคุมตัวในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำได้

/รัฐมนตรี...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า จะดำเนินการในลักษณะนี้ได้มากน้อยเพียงใด ขอให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการศึกษาต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด) ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า อาจพิจารณาเทียบเคียงการใช้หลักการลงโทษที่ตัวทรัพย์ โดยใช้การลงโทษริบทรัพย์สินซึ่งในที่นี้ คือ รถยนต์ที่ขับขี่ คล้ายกันกับโทษริบเรือตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวสรุปว่า กรมราชทัณฑ์จะมีหนังสือถึงสำนักงานกิจการยุติธรรมแจ้งให้ดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ตามที่คณะกรรมการฯ ได้ให้คำแนะนำต่อไป

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์ประสานกับสำนักงานกิจการยุติธรรมเพื่อนำประเด็นเกี่ยวกับการผลักดันการใช้สถานที่อื่นเพื่อควบคุมตัวกรณีผู้กระทำผิดคดีขับรถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ให้ครบทุกประเด็นก่อนที่จะบรรจุเป็นวาระต่อไป

<u>ระเบียบวาระที่ ๕</u> **เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)**

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) กล่าวว่า เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ หรือ ๗๒ พรรษา ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ โดยรัฐบาลจึงได้มีการกำหนดนโยบายในการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้อง และสำหรับกรมราชทัณฑ์อาจจะต้องมีการเตรียมการรองรับหากจะมีการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที และขอสอบถามว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า หลักเกณฑ์ที่เคยได้มีการกำหนดไว้ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษคราวก่อนที่มีหลักเกณฑ์ประการหนึ่งว่าต้องจำคุกมาแล้ว ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษ หรือ ๘ ปี อย่างใดอย่างหนึ่งจะมากกว่า สามารถจะปรับหลักเกณฑ์ให้เหลือเพียง ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษ เนื่องจากเป็นวโรกาสสำคัญ นอกจากนี้ สำหรับประเด็นของการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ที่ได้มีการอภิปรายไปก่อนหน้านี้ ซึ่งถือว่าได้มีการบันทึกจัดเก็บสำนวนในชั้นศาลปกครองเอาไว้แล้วและเป็นเรื่องที่ไม่ดี เพราะเป็นการที่กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดมาตรฐานการลงโทษทางวินัยไว้สูงเกินไป โดยอ้างถึงเรื่องความจงรักภักดี ถือว่าเป็นการทำให้เสื่อมเสีย ขัดกับพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ซึ่งอาจทำให้เป็นเรื่องกระทบกระเทือนระคายเคือง จึงถือว่าโชคดีมากที่ข้าราชการรายนั้นยื่นเรื่องถึงศาลปกครอง หากมีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอสำนึกผิดแต่กรมราชทัณฑ์ดำเนินการลงโทษทางวินัยสถานหนัก เดือดร้อนถึงครอบครัวของเจ้าหน้าที่เพราะกระทบถึงสิทธิของข้าราชการ เช่น ค่ารักษาพยาบาลที่จะถูกตัดสิทธิไป จึงขอเสนอแนะว่า กรมราชทัณฑ์ควรที่จะแก้ไขปัญหาให้แล้วเสร็จในชั้นของหน่วยงาน ไม่ควรที่จะให้เรื่องไปถึงศาลปกครอง และไม่ควรจะมองว่า

/เมื่อคดี...

เมื่อคดีอยู่ในชั้นศาลปกครอง หน่วยงานไม่ต้อง ดำเนินการใดแล้ว หากสามารถทำได้ข้าราชการจะได้มองเห็นระบบคุณธรรม เพราะความผิดในลักษณะนี้ควรจะเป็นเรื่องของการสำนึกผิด โดยเมื่อความผิดเกิดขึ้นไปแล้ว กรมราชทัณฑ์ควรที่จะร่วมรับผิดชอบด้วย ไม่ใช่ให้ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว และได้รับทราบว่าเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการสอบสวน โดยส่วนตัวมีความเห็นว่าเป็นความผิดพลาดของระบบ ในเมื่อผู้ต้องขังจะต้องรับการอบรมแต่ไม่มีรอบการอบรม เมื่อครบกำหนดโทษมีหมายปล่อยแล้วก็ไม่สามารถปล่อยตัวได้ เพราะไม่ได้รับการอบรม แต่หากขังต่อไปก็ถือว่าเป็นการขังเกิน ดังนั้นในสภาพการณ์เช่นนั้น อาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณาไปทบทวนหลักเกณฑ์การตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ผ่านมา พร้อมทั้งจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการรองรับเรื่องนี้ให้เรียบร้อย

มติที่ประชุม รับทราบ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๔๕ น.

(นายรัชพล ธนะเกียรติวารี)
นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
ผู้จดรายงานการประชุม

(นางสาวณธารา ฐิติธราดล)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ผู้จดรายงานการประชุม

(นางสาวปฐมาวดี ปัทมโรจน์)
นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการพิเศษ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
ผู้ตรวจรายงานการประชุม